

Ustanovitelji: obč. konference SZDL Jesenice, Kranj, Radovljica, Sk. Loka in Tržič. — Izdaja CP Gorenjski tisk Kranj. — Glavni urednik Igor Janhar — Odgovorni urednik Albin Učakar

GLAS

GLASILLO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA GORENJSKO

Sloven-ska meta-lurgija zdru-žena

Dober tened je že tega, ko so se slovenski železarji na referendumu odločili za združitev železarn. Tako je bilo končano zadnje dejanje v vrsti številnih razprav, predlogov in mnenj o združitvi železarstva. Preuranjeno bi bilo napovedati, kaj si lahko obetamo od nedavnih odločitev. Vsekakor pa vemo, da so priprave na ta odločilen korak trajale precej časa, da je bila pred tem slovenska metallurgija v precejšnjih težavah in da so prav te težave botrovale ideji o združitvi.

Naključje je hotelo, da so na Jesenicah pred kratkim praznovali 100-letnico jeseniške železarne. Ob tej priliki so slavili jubilej pomembne odločitve svojih prednikov. Pred sto leti so se namreč jeseniške in okoliške fužine združile. S tem so si zagotovile svoj nadaljnji obstoj in se z združitvijo izvlekle iz težav, ki so jih imele zaradi razdrobljene in obrtniške tehnologije. O takratni združitvi je odločala skupina lastnikov, danes po sto letih, ko je tehnologija močno napredovala, pa je o podobi, vendar republiški združiti odločal vsak posameznik.

To je samoupravni dogovor utemeljen z ekonomskimi, tehnološkimi in razvojnimi dognanji. Temelji za uresničevanje predvidenega cilja so torej postavljeni. Slovenska metallurgija je zastavila korak, ki je morda trenutno še težak, vendar pa je bil prav gotovo potreben. Odprtia so vrata za nadaljnji razvoj, od katerega veliko pričakuje vse slovensko gospodarstvo.

Slovenskim železarjem ob tej največji združitvi v Sloveniji čestitamo in želimo, da bi Združeno podjetje slovenskih železarn čim hitrejše razvoju in racionalni proizvodnji v železarstvu. A. Z.

Po prihodu v Kranj je godba na pihala iz Zelezne Kaple priredila pred stavbo občinske skupščine promenadni koncert, kateremu so prisluhnili številni Kranjčani. — Foto: F. Perdan

Narodna pesem slovenske Koroške nas je navdušila

Pečci in godba iz Zelezne Kaple in Šentvida je prispevala v Kranj ob petih popoldne. Pred stavbo občinske skupščine so jih pozdravili predstavniki kranjske občine in družbenopolitičnih organizacij. Izredno toplo so jih pozdravili tudi člani kranjske pihalne godbe in pevci iz Stražišča. Godba jim je zagnala dobrodošlico, kapelski godbeniki pa so jim odzdravili. Nato so zapeli še stražiški pevci. V pozdrav kapelskim in Šentviškim pevcem je izvzenel Aljažev Triglav. Po starri godčevski navadi so kapelski godci izročili svojim kolegom iz Kranja sodček piva, Kranjčani pa spominsko darilo. V avli občinske skupščine je bil krajski spre-

jem, nato so godbeniki iz Kaple priredili promenadni koncert pred občinsko skupščino.

Srečanje se je preselilo v dvorano Partizana v Stražišču, ki je bila nabito polna. Zapel je mešani združeni pevski zbor »Franc Pasterk-Lenart« iz Zelezne Kaple in Šentvida, ki ga vodi Vladimir Prusnik. Slišali smo čudovito, ubrano petje, takšno, kakršno lahko pride samo iz grl Korošcev. Cutilli smo, da iz tega petje veje slovenska narodna zavest. Spontan in dolgotrajen aplavz je bila zahvala koroškim pevcom. Goste je pozdravil še predsednik kranjske občinske skupščine Slavko Za-

lokar, za pozdrave pa se je zahvalil član delegacije kapeške občine in odpoljanec tamkajšnjega župana Valentin Poljanšek. Člani stražiškega pevskoga zobra so svojim zamejskim prijateljem izročili še spominsko darilo.

Naj na tem mestu povhlimo prebivalce Stražišča, ki so napolnili dvorano do zadnjega kotička in izkazali navezanost na slovensko pesem, ki je v tem delu Kranja zelo živa. Prebivalci Stražišča se zahvaljujejo organizatorjem tako prijetnega koroškega večera, posebno pa komisiji za stike s tujimi mestami, ki jim je to prireditev omogočila in dodelila potrebna sredstva. J. Košnjek

Mešani pevski zbor »Franc Pasterk — Lenart« pod vodstvom dirigenta Vladimira Prusnika je v domu Partizana v Stražišču navdušil številne poslušalce, ki so pevce nagradili z dolgotrajnim aplavzom. — Foto: F. Perdan

Delegacija Kranja v Beljaku

Skupna želja po sodelovanju

V torek, 16. septembra, je delegacija kranjske občinske skupščine vrnila obisk delegaciji mesta Beljaka, ki je lani obiskala Kranj. Obisk so vrnili, da bi se pogovorili o sodelovanju med obema mestoma, ki je bilo pred nekaj leti precej živahno, zadnje časa pa je malo ponehalo.

Beljak in Kranj imata precej skupnega. Podobna je njuna geografska lega, v obeh mestih se srečujejo s težavami zaradi prometa, podobno kot v Kranju tudi v Beljaku prav zdaj obravnavajo vrsto urbanističnih vprašanj, srečujejo se s pomanjkanjem šolskih prostorov itd.

Med obiskom so enoglasno ugotovili, da bližina obeh mest, odprtost meja in prometna perspektiva dajejo vse možnosti za razvoj dobrih sosedskih odnosov in okrepitev sodelovanja. Posebej so predstavniki Beljaka poudarili, da za njih Gorenjski sejem postaja vse zanimivejši. Ugotovili so, da je treba sedanje dokaj živahno sodelovanje na športnem in kulturnem področju razširiti tudi na izmenjavo strokovnjakov posameznih služb oziroma organizacij iz obeh mest. Vsi pa so se strinjali, da v prihodnje sodelovanje ne bi smelo temeljiti samo na izmenjavi predstavnikov ozivoma vodstev posameznih organizacij in skupščine.

Med enodnevnim obiskom so si predstavniki Kranja ogledali mestno skupščino, Komunalno podjetje, Klavničko, Prehrambeno industrijo Octker in turistični center v Beljaku. Delegacijo je vodil predsednik skupščine Slavko Zalokar.

A. Z.

mešanica kav

E K S T R A

VSAKOMUR PRIJA
KAVA ŠPECERIJA

Šolsko igrišče tudi za razvedrilo delavcev in turistov

Ideja vodstva preddvorske osnovne šole ne bi smela ostati brez podpore, saj je sprejemljiva in koristna

Za preddvorsko osnovno šolo Matija Valjavec pravijo, da je ena najlepših v Sloveniji. Ne samo zaradi izredno lepe in učinkovite izdelave, ampak tudi zaradi okolice, saj stoji na samem nad vasio, proč od vrveža sredi travnikov obdana z gozdom. V teh dneh dobiva svojo dokončno podobo. Na prostoru za šolo bodo namreč prihodnji teden odprli za šolski pouk telesne vzgoje potrebna igrišča. Čeprav še ne bodo popolnoma gotova, se že zahteva 600.000 dinarjev. Popolna ureditev pa bo terjala še precej denarja. Takrat bo na njih mogoča veseljska športna aktivnost in rekreacija, saj bodo v športnem parku v malem igrišča za odbojko, badminton, košarko, rokomet, tenis in balinšče ter vse atletske naprave.

Zato se je vodstvu šole posredila naslednja misel, izvirna in sprejemljiva. Športni in rekreacijski objekti, v katere je družba že in bo vložila precejšnja sredstva, bodo izkorističeni samo med šolskim letom pri pouku telesne vzgoje. Kaj pa med počitnicami? Igrisča bodo prazna in skoraj neizkorističena. Ali jih ne bi namenili rekreaciji delavcev in turistov, saj radi zahajajo v Preddvor. Z dograditvijo nekaterih turističnih objektov pa jih bo še več. Delovne organizacije so Predvorčani že zaprosili za primerno denarno pomoč, toliko, da bi začeta dela dokončali. V zameno pa bi se na teh športnih in rekreacijskih terenih zabavali njihovi delavci. Zakaj bi igrišča zapirali pred širšo družbeno uporabo, pravijo v Preddvoru, posebno zato, ker je rekreacija delovnemu človeku potrebna. Če bodo prošnje preddvorske šole uslušane, bodo igrišča dograjena in uporabna že prihodnje leto. Vsakogar, ki jih bo uporabil, bodo sprejeti z odprtimi rokami.

Ideja preddvorske šole je popolnoma nova, saj se je še nihče ni spomnil. Tudi sprejemljiva je, zato je ne bi smeli odkloniti. J. Košnjek

Mostar želi sodelovati s Kranjem

V četrtek sta obiskala Kranj predsednik občinske skupščine in predsednik občinskega zbora Mostarja. S predstavniki kranjske občinske skupščine sta se pogovarjala o navezavi tesnejših stikov med obema mestoma.

Začetki sodelovanja med Kranjem in Mostarjem segajo nekaj let nazaj. Od takrat pa do danes so v Mostaru zabeležili precejšen razvojni korak. Tako se je močno razvila kovinska, finomehanska, kemična in tekstilna industrija. Pravkar pa se pripravlja za uresničitev

načrtov na področju aluminijске industrije.

Ko so o razvoju občine Mostar razpravljali na seji občinske skupščine, so ugotovili, da bi bilo prav, da bi izmenjali samoupravne in gospodarske izkušnje s sorodnim jugoslovanskim mestom. Odločili so se za Kranj. Tačko bo že sredi oktobra skupina gospodarstvenikov in predstavnikov kranjske občinske skupščine obiskala Mostar in se skušala dogovoriti, kako naj bi v prihodnje potekalo sodelovanje med Kranjem in Mostarjem.

Domicil jurišnega bataljona 31. divizije

Te dni se je v Zireh zbral odbor borcev jurišnega bataljona 31. divizije skupaj s predstavniki krajevnega odbora ZZB, predstavniki občinskega odbora ZZB Logatec in Škofja Loka in predstavniki skupščine občine Škofja Loka.

Skupaj so pregledali dosevanje priprave za praznovanje

krajevnega praznika, na kateri nameravajo občine Logatec, Škofja Loka in Idrija podeliti domicil tej partizanski enoti, ki je bila v tem kraju ustanovljena 6. 12. 1944. Ziri so bile izhodiščna točka za vse boje, ki jih je bataljon bojeval v Polhograjskih dolomitih. Odbor bataljona je pri predstavnikih ZZB naletel na popolno razumevanje in pripravljenost za sodelovanje. Na polno razumevanje je tudi naletel pri skupščini občine Logatec, ki je že sprejela sklep o domicilu in bo bataljonu poklonila tudi prapor, skupščini občine Škofja Loka, ki je odlok o domicilu sprejela na seji dne 17. 9. 1969 in skupščini občine Idrija, ki namevara sprejeti odlok na slavnostni seji na dan občinskega praznika.

Predstavniki odbora in vseh sodelujočih organizacij se dogovorili, da bo praznovanje v nedeljo, 19. 10. ob 11. uri v središču Ziri. Tega dne

bo velika partizanska praznovanja posvečena krajevnemu prazniku in podelitvi domicila vseh treh občin. Ob tej priliki bo bataljon odkril spominsko ploščo na zadružnem demu, ki jo bo iz trtejnega orožja izdelal in po pisek Ukane Tone Svetina. V njej bo avtor ponazoril znano bitko jurišnega bataljona s štirikrat močnejšim Princ Evgen, dne 16. 1. 1945, na cesti med Lipom in Skrbino na Krasu. V tem boju je bataljon z večkratnim Jurišem in bojem prvi v prsi kot se temu vojaško reče uničil to elitno sovražno enoto. Plošča pa bo posvečena vsem padlim pripadnikom jurišnega bataljona.

Na hiši pri »Zupanu« v Dobrčevem, kjer je bil bataljon ustanovljen, pa nameravajo borce odkriti spominsko obeležje. Na tem mestu bo v soboto, 18. 10. 1969, partizansko srečanje borcev bataljona z domačini.

Odbor bataljona je predlagal predsedniku republike, da za zasluge v narodnoosvobodilni borbi odlikuje enoto z redom partizanske zvezde z zlatim vencem.

ZZB je predlagala, da bi novo ustanovljenemu odredu tabornikov dali ime po organizirani tradicionalni poti pod potek jurišnega bataljona.

Po slavnostni podelitvi praporja v domicilnih listinah praznovanje borcev z mladino in zato odbor se posebej vabi mladino in pripadnike drugih partizanskih enot, da se tega jem številu.

Odbor še posebej poziva borce bataljona, za katere se ni uspel zbrati potrebnih podatkov, da pošljajo svojo prijavo, posebej pa poziva tiste, ki so vprašalne pole že sprejeli, da jih čimprej izpolnjene vrnejo tajniku odbora na naslov: Zdravko Vičič, Ljubljana, Ulica Majdih, Ljubljana, Ulica Vrhovnikove 24. Z. V.

Sindikalni seminar

V Mladinskem domu v Bohinju se je v ponedeljek začel dvodnevni seminar za predsednike oziroma tajnike občinskih sindikalnih svetov z Dolenjske, Gorenjske, Notranjske in Primorske. Seminar je pripravil republiški

svet zveze sindikatov, na njem pa so obravnavali probleme reforme in dohodka, ocenili trenutne naloge sindikatov, razpravljali o statutu slovenskih sindikatov, zunanjopolitičnih odnosih itd. A. Z.

V nedeljo v Radovni

Kot smo že poročali, bo v nedeljo, 28. septembra, ob 11. uri v Srednji Radovni pri Bledu velika slovesnost v počastitev obletnice požiga vasi Radovna. Srečali se bodo politični delavci in borce z domačini in udeleženci praznovanje iz radovljiske in jesenjske občine.

Prireditelji so nam sporočili, da bodo v nedeljo zjutraj vozili avtobusi iz Radovljice, z Bleda in iz Bohinjske Bistrike v Radovno z odhodom ob 9. uri. Udeleženci, ki bodo uporabljali redne avtobusne zveze do Bleda, se bodo lahko peljali s posebnim avtobusom, ki bo vozil dopoldne v Radovno in nazaj. Cena povratne vozovnice je 5 din. Trgovsko podjetje Zivila bo poskrbelo, da bo na slavnostnem prostoru dovolj jedač in pihač. Poleg godbe na pihala iz Gorj bodo nastopili tudi partizanski harmonikarji. Glede na to, da se obeta lepo vreme, pričakujejo prireditelji obisk tudi iz drugih krajev. J. R.

GORENJSKA

ŽELITE ZASTONJ

OSEBNA AVTOMOBILA FIAT 850

ali eno od 200 nagrad?

POTEM VARCUJTE PRI

GORENJSKI KREDITNI BANKI

ki razpisuje stalna nagradna žrebanja lastnikov:

- VEZANIH HRANILNIH VLOG
- DEVIZNIH RACUNOV
- IN VARČEVALCEV (ZA STANOVANJE)

POGOJ: vloga 1000 din
vezana na odpovedni rok dveh let

ali vloga 2000 din

vezana na odpovedni rok enega leta, oziroma varčevanje od dveh let dalje za stanovanjske varčevalce.

Prvo žrebanje je bilo
13. avgusta 1969 v Tržiču.

Drugo žrebanje bo
11. februarja 1970 v Kranju.

**BLED — JESENICE — KRANJ — TRŽIČ
— RADOVLJICA — ŠK. LOKA**

KREDITNA BANKA

gkb

Sprašujemo

direktorja Doma Jezersko tov. Ivana Konečnika

»Tovarš direktor, približno dve leti bo že tega, ko je Dom Jezersko nameraval urediti okolico Planšarskega jezera na Jezerskem. Takratni roki za ureditev so bili sorazmerno kratki. Povejte nam, prosim, zakaj se ti načrti še niso uresničili?«

»Načrti so bili pripravljeni 1967. leta. Znano je, da Dom nima dovolj lastnih sredstev za takšno investicijo, zato smo takrat dvakrat zaprosili Gorenjsko kreditno banko v Kranju z posojilo. Prošnje smo poslali tudi na kranjsko občinsko skupščino in na Mestno banko in hranilnico v Ljubljani. Kaže, da investicija za banko ni bila zanimiva, ker je šlo za ureditev in restavracijski objekt, ne pa za prenočitvene zmogljivosti. Zato se je stvar zavlekla za dve leti. A. Žalar

Povedati moram tudi, da so bila mnenja za ureditev predela okrog jezera različna. Nekateri so se zavzemali za popolno ureditev in odstranitev sedanjih objektov, naši načrti pa so bili prilagojeni na obnovitev oziroma ureditev že obstoječih. Pogovarjali smo se tudi z Vetrugovino Zivila Kranj, da bi šli v skupno investicijo, vendar tudi tukaj do končnega dogovora ni prišlo.

Za letos je torej stvar že prepozna, kajti pred vrati je zima, razen tega pa nimamo dovolj lastnih sredstev. Predvidevamo, da bomo letos plačali vse obveznosti, ki jih ima Dom zaradi obnovitev oziroma prejšnjih preurejanj.

Prihodnje leto pa nameravamo sami v to investicijo. Večmo sicer, da z lastnimi sredstvi vseh del ne bomo zmogli, želimo pa, da bi uredili v obstoječi stavbi ob jezeru sanitarije in kuhinjo. Skratka, načrtov nismo opustili in jih nameravamo začeti prihodnje leto postopoma uresničevati. A. Žalar

Cesta Bobovk — Bela odprta

V petek, soboto in nedeljo so na Beli pri Preddvoru praznovani krajevni praznik, ki je bil letos še posebno slovensen, saj so odprli dolgo in težko pričakovano asfaltirano cesto Bobovk—Bela in odsek skozi Srednjo Belo. Slovesne otvoritve so se udeležili najvišji predstavniki političnega in družbenega življenja v občini s predsednikom občinske skupščine Slavkom Zalokarjem na če-

lu. Obenem so na Zgornji Beli odprli nove družbene prostore, katere so prebivalci uredili s prostovoljnijim delom in samoprispevkom.

Razen otvoritve omenjenih objektov, ceste in družbenih prostorov, so se na Beli v teh dneh zvrstile številne prireditve. Nogometni turnir, kegljaški dvoboj in družabno srečanje. Ustanovili so tudi turistično društvo.

J. K.

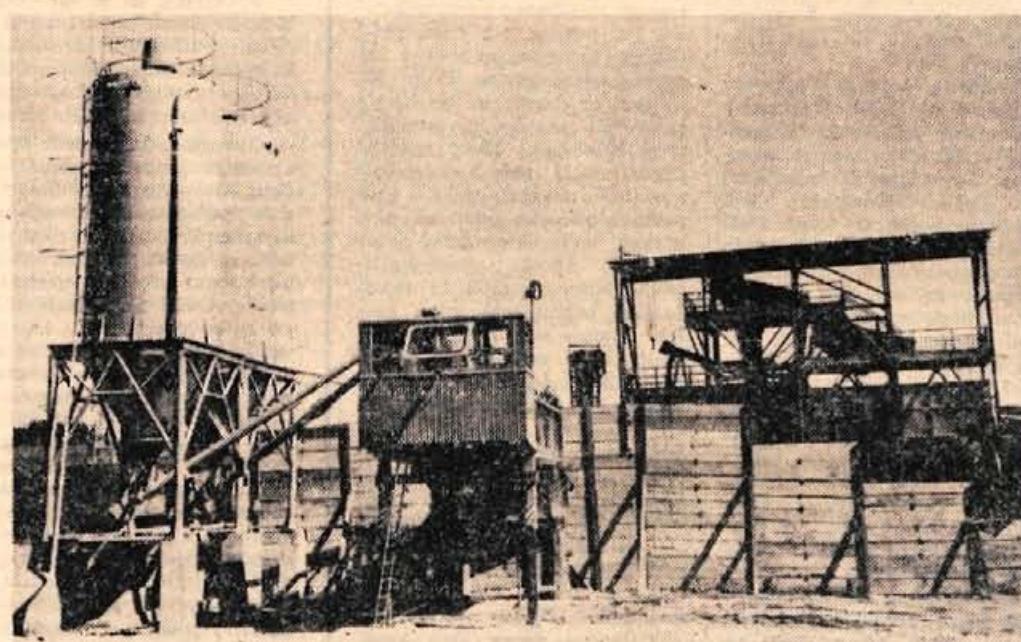
Predstavljamo vam: CENTRAL Kranj

Gostinsko in trgovsko podjetje Central iz Kranja se je ob svoji ustanovitvi — leta 1952 — ukvarjalo z golj s trgovinsko dejavnostjo. Zadnja leta pa se je tehničica nagnila v korist gostinstva, saj zavzema več kot tri četrtine vsega prometa. Medtem ko so imeli ob ustanovitvi le 15 zaposlenih, je 177 zaposlenih lani ustvarilo 16 milijonov 113.000 dinarjev prometa, letos pa pričakujejo okoli 18 milijonov dinarjev.

Kolektiv omenjenega kranjskega gostinskega podjetja se je lani odločil za pomembno investicijsko naložbo — v Preddvoru ob jezeru Črnava so namreč začeli graditi nov hotel B kategorije — Bor, ki bo slovensko odprt 30. aprila prihodnje leto. Hotel bo imel 80 ležišč, mali golf, avtomatsko kegljišče, otroška igrišča ter igrašča za odbojko in tenis. Posebna zanimivost novega objekta bo zlasti v tem, da se bodo gosti lahko vozili s čolni po jezeru, pozimi pa s sanmi po okoliških sprejalnih poteh. Letos je podjetje Central preuredilo tudi kuhinjo in sprejemnico v hotelu Evropa v Kranju. Njihova prednost pred drugimi gostinskimi podjetji je prav gotovo v tem, da imajo sklenjene stalne pogodbe z nizozemskimi in belgijskimi turističnimi agencijami, ki jim vsako leto pošiljajo turiste.

V. G.

Nova betonarna splošnega gradbenega podjetja Tehnik

Pred štirinajstimi dnevi je v vasi Sveti duh, nedaleč od ceste Skofja Loka—Kranj, začela obravljati nova betonarna, last splošnega gradbenega podjetja Tehnik. Pri polni zmogljivosti bo betonarna sposobna zmesati 10 kubičnih metrov cementne mase na uro. Celotni stroški gradnje so znašali 1 milijon 200 tisoč novih din. Naprave za separacijo peska je montiralo podjetje Slovenija ceste, mešalce pa Gradis iz Skofje Loke. — Foto: F. Perdan

Drobci iz razmišljjanj o gospodarjenju v občini Jesenice

Zaradi enostranske razvitosti lahko kdaj pa kdaj požanješ dvojno žetev, vendar moraš računati s tem, da boš več let zapovrstjo morda ostal brez nje

(Nadaljevanje)

CENE

Pred kratkim je zvezni zavod za cene naredil prvi korak v spremembi censkih odnosov v prid jugoslovanski metalurgiji. Priznano je bilo petodstotno splošno povisanje cen metalurškim izdelkom, kar sicer predstavlja za železarno začetni korak censkih odnosov, še zdaleč pa sedanje povisanje ni tisto, kar bi pravično vrednotilo delo v tej proizvodnji in v tem našem podjetju. Zlasti problematični so ploščati profili (vse vrste vroče in hladno valjanih pločevin), za katerje je bilo ob reformi v letu 1965 priznano 28-odstotno zvišanje cen, vse surovine pa so se tisti hip podražile za 35 odstotkov. Upoštevaje vse podražitve, ki so nastale po reformi (prevozi, energija, legure itd.), je razumljivo, da je bila vsa zadnja štiri leta cena

tem izdelkom globoko deplasirana in je še danes in od tod izvira velik del težav, v katere je zaredila železarna. Premiki, ki so nastali na svetovnem tržišču v zadnjih dveh letih, nas zgovorno poučuje, da je zaradi tega, ker je bila naša železarna prisiljena proužavati po globoko deplasiranih cenah za domače in celo za svetovne razmere nekatere izdelke, najbrž nekdo drugi pobiral nekaj tistega zasluga, ki bi se pri pravičnejših razmerjih cen moral izkazati v železarni namesto pri finalističnih, grosistih ali celo v blagajnah proračunov. V takšnem položaju, ko so bile cene surovin zaščitene in nanje največkrat zunanj tržni moč delovali niti z normalno konkurenco, kaj šele s poskusi dumpinga (katerega je občutila železarna zlasti v letu 1967), cene izdelkom pa so bile strogo kontrolirane in na nekaterih področjih deplasirane, je razumljivo, da smo se začeli na

Jesenicah spraševati, ali je delo železarja sploh še kaj vredno, ali ga družba priznava in ali mu bo kdaj pripravljena zagotoviti pravičen delež vloženega napora. Da je ob takšnih vprašanjih nikoli tudi malodušje, ki se je v zadnjem letu nevarno sprevračalo v razočaranje, najbrž ni treba posebej dokazovati. Da je takšno stanje zelo nevarno in oteženo izpolnjevanje zastavljenih nalog ter doseganje proizvodnih ciljev, je prav tako najbrž umljivo samo po sebi. Vendar, premaknilo se je in začenjam verjeti, da družbi ni vseeno, ali bo podjetje, ki je bilo nekoč za jugoslovanske razmere gigant, danes pa vse bolj slab, podleglo, ali pa bo držalo korak z modernimi podjetji njegove vrste v svetu. Jeseničanom bi bil mnogo bolj sprejemljiv in bolj skladen z reformo nasproten ukrep. Ukrep, ki bi držal cene železarskim izdelkom na začrtanih nivojih in bi jih ne bilo treba zviševati, vendar bi potem morala dobivati železarna potrebne surovine po svetovnih cenah in bi ji morali zagotoviti sprejemljive kredite za hitrejšo modernizacijo. Vendar, če tega ni moč pričakovati niti doseči, ne kaže drugega, kakor potegovati se, da najdemo svoje mesto v okviru naraščajočih cen.

F. Zvan

(Dalje prihodnjič)

Službeno na mladinskem plesu

»LANI JE DELO MLADINSKE ORGANIZACIJE SPET ZAŽIVELO. IMAMO ŠIROK DELOVNI PROGRAM, NASA ŽELJA IN CILJ PA STA MLADINSKI KLUB. ZATO UPAMO, DA NAS BODO DRUGI PODPRLI.«

»KAJ VAS PA BRIGA, KAKO MI JE IME!« — »SINOVI SO 4-KRAT BOLJSI OD ILLIONOV.« — »SE ENKRAT RECI, PA TI JO PRIMAŽEM!«

»VSAJ SPODOBNO SE NAJ OBNASAO!« — »SAJ NIČ NE RECEM, TUDI »KUSVALI« SMO SE, AMPAK...«

Bil sem prav toliko krmežjav, kot tisto dejewno popoldne predzadnjo nedeljo. Časi, ko sem namreč še dokaj redno zahajal na mladinske plese v Stražišču ali Kranj, so že precej mimo. In čeprav je maloga, da moram službeno na mladinski ples v Stražišče, kjer mladina mendi počne čuda in pol, da sosedje oziroma pol Stražišča glava boli, za novinarja morda več kot posladek, se nisem počutil nič preveč »spoladkanega«.

Na avtobusu za Stražišče je bilo nekaj po 17. uri največ mladih potnikov. Skupaj smo izstopili in se drug za drugim odpravili proti domu TVD Partizan.

Prvo presenečenje sem doživel že pred domom. Prostor je bil že skoraj zaseden z različnimi avtomobili in zanimivo, da med škodami, opri itd. nisem videl nobenega fička. Sodeč po avtomobilih bi pričakoval, da je to ples za starejše mladince. Vendar sem se uštel. Na plesu bi težko komu prisodil več kot dvajset let. Tako sem ugotovil, da so se časi, ko sem še sam zahajal semkaj, precej spremenili.

»A, vi ste pa od komiteja,« me je pri vhodu nagovoril fant, ki je skrbel, da ne bi kdo brez vstopnice zašel v dvorano. Nisem hotel vzbujati pozornosti in v želji, da moj prihod ne bi preveč »zabobne«, sem nekam nedolžno zmignil z glavo in se nasmehnil. Hotel sem namreč, da bi dobil z obiska čim bolj objektiven vtis.

CE NAS BODO DRUGI PODPRLI

»Fantje, službeno sem na vašem plesu. Zanima me pa organizacija prireditve, morebitne težave, ki jih imate, kako ste zadovoljni z obiskom, kaj boste z izkuškom in podobno,« sem poprašal člane vodstva mladinske organizacije.

»O, to je pa lepo, da se je Glas začel zanimati za naš

ples... Prebral sem članek, o lepaku, ki ste ga objavili. Veste lepak gole ženske ni naš, marveč ga je založil ansambel Sinovi. V Stražišču je vzbudil precej pozornosti, nekateri Kranjčani pa so se celo pritožili na občinski komite mladine. Najbrž lepak res ni najbolj primeren, vendor pa vem, da ne v Ljubljani, ne v Celju ni vzbudil pozornosti. Sicer pa Sinovi pravijo, da vam bodo odgovorili.«

Tako se je začel pogovor s Tonetom Hafnerjem predsednikom mladinske organizacije in članoma predsedstva Tomažem Hribernikom in Alešom Kuraltom. Bili smo v posebni sobi TVD Partizana zraven balkona in ton pogovora smo morali nekajkrat zvišati. Pa ne zaradi nesporazumov, marveč zaradi Sinov, ki so igrali kot za stavo.

»Letos smo s plesi šele začeli in če bo vse po sreči, bodo vsako nedeljo do maja junija prihodnje leto. Sprva smo bili sicer malce negotovi glede obiska, ker je vstopnina pet novih dinarjev, vendor je bilo že dvakrat okrog 500 obiskovalcev.«

»Slišal sem, da se ljudje tod okoli precej pritožujejo zaradi plesa. Imate dosti težav, da zagotovite red?«

»Vemo za to pripombo. Zaradi se je že z lepkom. Minulo nedeljo pa je nekdo sosedu jablano otrezel, drugemu pa ografo podrl. Vendar, kaj moremo? Ples traja od 17. do 21 ure. Mi skrbimo za red v stavbi: da ne kadijo v dvorani, da ne pride do morebitnih pretegov itd. Ne točimo alkoholnih pič in skrbimo, da piča ne prinašajo s seboj. Vendar pa je slednje včasih težko. Z ansamblom imamo pogodbo, da so odmori med plesom kratki in tako mladina nima časa do bližnje gostilne. To pa je tudi vse kar lahko naredimo. Res pa je, da tudi nam ni vseeno, da mladina razgraja zunaj. Zato se bomo o tem

še pogovorili in če bo treba še ustrezje ukrepali. Res pa je tudi, da je težko ugotavljati, ali je nekdo, ki se je uro ali dve po plesu stepel ali povzročil nered, bil na plesu. Vprašanje je tudi, če je za to odgovoren prireditelj. Ce so mladinski plesi vzrok neredov, potem jih drugje ne bi smelo biti. Večno pa, da do pretegov, neredov in še hujših prekrškov danes prihaja povsod.«

»V Stražišču nekaj let ni bilo mladinskih plesov. Zaradi ste jih spet organizirali?«

»Ne samo, da ni bilo plesov, marveč je tudi mladinska dejavnost spala. Po nekaj letih smo lani spet ustanovili mladinsko organizacijo. Na pomoč sta nam prisločila krajevna skupnost in socialistična zveza. Prek 30 se nas je zbralo in še drugi so prišli zraven. Ustanovili smo mladinski klub, izvedli nekaj akcij (ob referendumu itd.), navezali stike s koroško slovensko mladino, pomagali pri ustanovitvi ansambla Ilioni. Prisluhnili smo željam mladih in tako že lani organizirali ples. Letos imamo nov cilj. Ce nas bodo drugi podprtli, bomo z izkuščkom od plesa in s pomočjo ostalih organizacij rešili propada sedanji dom Svobode. Pripravila bomo program in razvili bogato klubsko dejavnost. Skratka, želimo, da mladina v Stražišču in okoliških krajih ob prostem času ne bi bila prepuščena sama sebi. To je naš edini cilj in prav zato nas je na plesu vsakokrat okrog 30. Vsi skrbimo, da bi bilo vse v redu in verjemite, da tudi nam v tej želji ni lahko. Med nekaterimi za ples in drugačno zabavo preveč vnetimi obiskovalci zaradi vzdruževanja reda nismo prav nič priljubljeni. Vendar pa so takšni objestneži redki.«

NAMESTO FOTOGRAFIE

Zrak je bil gost in težak. Ob pogledu z balkona se mi je zazdelo, da je tisto v dvorani bolj podobno prerivanju kot plesu. Menda je bil to šejk in v hrupni glasbi električnih Sinov sem slišal le še komentar, da na to glasbo lahko pleče vsak, ki ima posluh za ritem.«

»Prav,« sem si reklo, »pa pojdimo med mladino.«

Nekaj korakov stran je nekdo hrešče pohodil steklenico. Videl sem, da je že hip po tem v spremstvu dveh fantov (organizatorjev) izginal skozi vrata. Ce bi mi kdo pol ure pred tem zabrusil v obraz, da me nič ne briga, kako mu je ime, bi se najbrž v najboljšem primeru obrnil in šel. Sedaj nisem bil več sprejemljiv za takšna

presenečenja. In niti pomislil nisem, da morda lahko kakšno skupin (če bom preveč poklicno radoveden), ko so me obstopila štiri dekle... Oprostite, fantje.

»Kaj menite o plesu? Ste zadovoljni z glasbo?« jih počašam.

»Predvsem nismo prišli sem premišljevat, ampak

blesat in se zabavat. Ansambel je dober.« — »Odličen!« — »Vendor pa so boljši Ilioni.« — »Se enkrat reci, pa ti jo primažem! Sinovi so 4-krat boljši od Ilionov.«

»Ravno štirikrat?« vprašam.

»Da, če hočete, vam dokažeš.«

»Prihajate vedno v Stražišče?«

Poiščimo vzroke, poglejmo resnici v oči in ne klevetajmo!

V četrtek so se na občinskem komiteju mladine v Kranju zbrali predstavniki mladinskega aktiva iz Stražišča, predsednik in sekretar občinskega mladinskega komiteja Stane Boštjančič in Karlo Cej, predsednik SZDL iz Stražišča Rudi Bizovičar in predstavnik občinske konference SZDL Kranj Jože Kavčič.

Govorice, da so nedeljski mladinski plesi v Stražišču vzrok pretegov in neredov na samem plesu in v tem delu Kranja, so ocenili kot delno resnične, saj po besedah predstavnikov stražiške mladine do večjih pretegov in razgrajanja nikoli ni prišlo, na plesu se niso dogajale nemoralnosti, pa tudi škoda, ki naj bi jo povzročili udeleženci plesa je pretirana. Resnica je, da so srboviteži otresli nekaj jubilant in se lotili plota, vendor je po njihovem mnjenju storila skupina, ki je v veliki večini tvorijo mladoletniki in je po svojih izgredih, ne upoštevanju reda in izzivanju pretegov znana Kranjčanom, posebno pa organizatorjem mladinskih plesov. Govorice, da je zaradi takih dejanj vsa stražiška mladina nekulturna in nezrela, so netočne in so zelo blizu navadnim klevetam. Razširijo jih ljudje, katerim se danja rast, vzpon, prizadevost in uspeh mladinske organizacije ni posebno pri srcu. Ne bodimo tako enostranski. Poglejmo tudi, kaj vse je naredila mladinska organizacija v treh letih delovanja. Poglejmo tudi drugo plat medalje. Organizaciju seminarjev, ureditev klubov, izleti in predavanja. Stražiški aktiv je eden redkih, ki aktivno sodeluje z napredno zamejsko mladino iz Koroške in izdaja lastno glasilo. Nič čudnega ni, da je zaradi takih uspehov stražiški aktiv najboljši terenski mladinski aktiv v občini. Kopici tihih in prizadetnih mladincov je uspelo združiti mlade, jih zbliziti s svojo organizacijo in jim pokazati njen pravi smisel.

Vzrok za nerede in poskuse pretegov na mladinskih plesih ni ples. Vzrok je alkohol, ki ga posamezniki iz izredno dobro ali izredno slabo situiranih družin prekorno uživajo. Navzoči so se spraševali, kdo naj nadzoruje izvajanje občinskega predpisa, da je točenje alkohola mladoletnikom in že vinjenim osbam prepovedano. Milica, inšpekcija ali kdo drug? Mladinska organizacija gotovo ne. Skupno z ostalimi pa pri reševanju tega zgočega problema lahko pomaga. Tudi gostinci nimajo zadnje besede. Največkrat z veseljem postrežejo z alkoholom vsakomur, ki ga želi. Pri tem ne občutijo bremena odgovornosti.

Spregovorili so tudi o spornem in javno ozigosanem lepaku gole ženske, proti kateri se vijejo roke z iztegnjenimi prsti. Lepak je predstavljal del reklame za stražiški mladinski ples. Zavedajo se in priznajo, da so pogrešili. Vendor ideja o lepaku ni bila njihova. Pri vred je iz glav ansambla Sinovi in je njihova reklama. Verjetno ne najbolj posrečena, saj je najboljša reklama še vedno kvalitetno igranje! Ce bo tako, bo stražiška dvorana vsako nedeljo, tako kot doslej, polna.

Mladim iz Stražišča očitajo preveliko nagnjenost h komercialnosti in zanemarjanje vzgojnega pomena mladinske organizacije. Iz denarja, prisluženega z mladinskimi plesi ne bodo gradili gradov ali ustvarili kapitala. Daleč od tega. Dobro vedo, kam bo šel njihov denar. In to je glavni in zmagujoci argument nad očitki. Mladinska organizacija s tako široko dejavnostjo potrebuje denar. Hočejo mladinski klub, nov in moderen. Ce bodo uspeli, bo klub v domu Svobode. To bo posmembna investicija, pravijo. Ampak ne v stene in opromo, ampak v mlada in doraščajoča življena.

J. Košnjek

DELAWSKA UNIVERZA RADOVLJICA

vpisuje v tečaje

nemščine, angleščine in italijanščine — začetne, nadaljevalne in izpopolnjevalne ter v začetni in nadaljevalni strojepisni tečaj.

Prijavite se lahko do 1. oktobra osebno, pismeno ali po telefonu 70-265.

v Stražišču

»Lani smo. Letos pa bomo tudi, če bo tako kot do sedaj.«

Stopil sem k skupini dekle.

»Ali ste iz Kranja?«

»Ne smeš odgovoriti! je tisti hip zagrozil črnelaski z mini-krihom nekdo zraven mene. Sodeč po grozni je bil najbrž njen fant.«

»Dekleta, ali bi ve kaj spremenile ta ples?« drezam naprej.

Odgovorijo mi z nasmehom. Potem pa se ena ojunata: »Pogasila bi luči in jih zamenjala z reflektorji.«

»Pa vi?« se obrnem h gruči fantov.

»Spremenili bi, da bi bil ples od 18. do 22. ure.«

»Zakaj?«

»Jaz pravim temu: Zaradi plesnega transa in upam, da me razumete.«

Skomignem z rameni in grem k dekletu, ki je najbrž čakala na plesalca. Mirno in prijazno mi je odgovorila, da je iz Ljubljane in da prihaja v Stražišče, ker v Ljubljani v nedeljo popoldne ni mladinskih plesov.

Potem sem poskušal izvedeti, od kje so mladi obiskovalci plesa doma. Razen redkih, res redkih, so mi vsi radi odgovorili. Tako sem zvedel, da jih je največ iz Kranja, iz Stražišča pa tudi iz Ljubljane iz zgornjega konca Gorenjske radi pridejo v Stražišče. Vsi po vrsti so bili zadovoljni in le eden mi je odgovoril, da bi na plesu lahko točili tudi alkoholne pižace. Se najbolj pa me je presenetilo, ko mi jih je kar precej odgovorilo, da bi plesali angleški valček ali kak drug »klasičen« ples, če bi ansambel tudi kaj takega zaigral.

VSAJ SPODOBNO SE NAJ OBNAŠAO

Sele ko sem se prernil pred dom, sem opazil sprememb. Da si malo ohladim učesa sem se namenil proti gostilni Benedik in sklenil, da hkrati pogledam, če se je obisk oziroma promet v goštini zaradi plesa kaj povečal. Bil sem presenečen, kajti videl nisem nobenega, ki bi si prišel tešit žgo z močnejšo pižaco. Rekli so mi, da so takšni redki, da pa če se že ravno želim prepričati, naj počakam, da bo konec plesa ali pridem na nedeljo,

ko bo lepo vreme. Tarat jih nekaj pride, vendar pa so redki in hitro odidejo.

Torej nič. Kaj pa sosedje? Da jih ne bi po nepotrebniem vznemirjal še jaz ta večer, sem jih obiskal nekaj dni kasneje.

Marija Florjančič in Romana Tepina sta brez ovinkov povedali svoje mnenje.

»Prejšnjo nedeljo zvečer so sosedu ograjo podrlj, skočijo čez ograjo, tresajo jabolka... Nihče nima nič proti plesu, samo sosedje naj takrat v miru pustijo. Kar poprašajte. To vam bodo povestali po vsej Benedikovi ulici... Pa vsaj malo bolj spodobno se naj obnašajo. Saj nič ne rečem, tudi včasih smo se bili veselili. Pa tudi »kušnil« me je kdo, ampak to, kar se dogaja po vogalih, ob stenah...«

Skoraj, da mi ni postal nerodno, ko sem poslušal posamezne storije in nekam čudno resen je postal pogovor, ko je beseda nanesla na deset dvanajst let stare otroke, ki jih starši najbrž res ne morejo zaradi mladinskega plesa tako rekoč sredi nedeljskega popoldneva zapirati.

Tako sem spraševal zdaj enega, zdaj drugega. Slišal sem mnenja, ki so bila v prid in v škodo mladinskega plesu. Za in proti plesu v Stražišču. Ne mislim ocenjevati, kdo ima prav. Res je, da so se prireditelji plesa zaradi različnih mnenj in pripomb že sestali in izmenjali stališča tudi s predstavniki organizacij (na občini) ter sprejeli nekatere skelepe, ki naj bi zagotovili red in mir.

Če vprašam torej po tolikih službenih vprašanjih še sebe: Kakšni so danes mladi ljudje?

• Morda so malce drugačni, kot smo bili mi v njihovih letih. Morda so nekateri malce objestni? Toda nehotite se ob tem vprašanju spominim besed tistega devetdesetletnega možaka iz Vokleza, ki mi je lani ob tem času pravil: »Včasih tri dni nisem sohal, pa tako smo se na veselici stepili, da je bilo zljuraj skoraj pol vasi brez ograje.« Kakšna je torej današnja mladina? Mlada, brezskrbna, počna želja po uveljavljenosti, z željo, da bi bila čimprej starejša. Kajti starejši ji dajejo zglede in izkušnje. Pa ne da bi jih opravičeval s tistim opravičilom: Ne zamerite jim, saj ne vedo, kaj delajo. Ne! Mislim, da so to mladi ljudje, ki jim lahko zaupamo. In moramo jim zaupati. Preprčan sem, da jim bomo le z zaupanjem pomagali, da resna pot, na katero bodo stopili že čez nekaj let, ne bo potem tako huda.

A. Žalar

»Mi Bohinjci sredi raja...«

Na tradicionalnem kravjem balu v Bohinju se je v nedeljo zbralo prek 5000 ljudi iz različnih krajev Slovenije in sosednjih dežel

Organizatorjem kravjega bala, prizadivnim in iznajdljivim Bohinjcem, je bilo v nedeljo vreme zares naklonjeno. Zato ni čudno, da se je na prireditvenem prostoru pred hotelom Zlatorog zbralo prek 5000 ljudi iz vseh krajev Slovenije, pa tudi gostje in turisti iz sosednjih dežel niso manjkali. Na parkirnem prostoru smo opazili precej avtomobilov z italijansko registrsko tablico. Dokaz, da bohinjska vsakoletna turistična prireditve ni znana samo doma, ampak se je glas o njeni privlačnosti in atraktivnosti razširil že prek meja naše domovine.

Okrog enajste ure je zagnala godba iz Gorij pri Bledu, kar je pomenilo, da do začetka prireditve ni več daleč, ko pa smo zaslišali še stare bohinjske znanice Veselle planšarje smo vedeli, da se je prireditve začela. Na pobočju Komarče smo opazili prve majerice in majerje s svojimi tropi krav, ki so se spuščali proti prireditvenem prostoru. Našteli smo osem kravjih tropov. Prvi je bil trop znanega Bohinjca in starega gosta prireditve Ukčevega Franceta, za njegom pa so prihajali še ostali. Krave se niso dosti menile za radovedne obiskovalce. Veselo so cingljale s svojimi zvonci in od časa do časa mulile travo.

Ko so bili na odru zbrani planšarji s svojo opremo, ki jo potrebujejo za živiljenje

na planini, in gostje, med njimi folklorna skupina iz Portoroža, je bohinjski mesni pevski zbor zapel lepo staro Bohinjsko. »Mi Bohinjci sredi raja...« se glasniken začetek. Pesem prioveduje o Bohinjih, njihovi ljubezni do domovine in lepega Bohinja in Triglavu. Pevci so jo zapeli tako prizadeto, da so se njim in maršikateremu od prisotnih orosile oči.

Sledil je pozdrav Ukčevega Franceta. V nedeljo je že petnajst zapored stopil na oder in pozdravil »drage goste. Nič veselega vam nimam povedati. Planšarstvo peša in to zaradi okoliščin po normalni poti. Naše planšarsko delo ni bilo nikoli in ne bo dobro plačano. Vendar, če nas ne bi bilo, bi naša lepa sončna trava gnila po planinah. Planšarji smo planšarji in kar znamo znamo...« Povedal je nekaj domišlic in zgodbic, kakršne zna povedati samo Ukčev Franc. Kdor razume njegove krepke šale, ve da to niso samo šale, ampak je v njih veliko resnice.

Po govoru Ukčevega Franceta so spet zapeli bohinjski pevci. Same stare in maršikatne že pozabljene slovenske pesmi. Triglav, Naše gore in Nazaj, nazaj v planinski raj. Za njimi so folkloristi iz Bohinja zaplesali spleti gorenjskih narodnih plesov, katerih zibelka je prav bohinjski kot. Tudi plesalci iz Portoroža so

pozeli velik aplavz. Enako majerji in majerje.

Po programu, med katerim smo se večkrat do solz namesjali, se je začelo ravanje, takšno, kot je malokje. Vseli planšarji so neutrudno in neusmiljeno raztegovali in pihali v svoje instrumente. Prav je, da naše vsakoletne znance tokrat pobliže spoznamo. Ansambel je 1965. leta ustanovil France Povše iz Ljubljane. Isto leto so tudi prvici igrali na Kravjem balu. Ansambel sestavlja: Franček Povše, Tone Skrjanc, Maks Gerbec, Rudi Wagner in Tone Kuder. Imajo tudi dva pevca, Janeza Jeršinovec in Anico Pusar. Vodja ansambla in avtor mnogih bohinjskih skladb je Franček Povše, pevec Jeršinovec pa je napisal za večino od njih besedilo. Planšarji niso znani samo v Sloveniji. Zagrali so že v Avstriji, kjer so reden gost celovškega radio, pa tudi Tržačani jih že poznaajo. Planšarji pravijo, da najraje še vedno igrajo prav v Bohinju, na kravjem balu.

To je bil naš sprehod po nedeljskem kravjem balu. Vsega, kar se je dogajalo na njem, prav gotovo nismo zapisali. Nemogoče je. Veselja, kakršnega vsako leto srečamo na kravjem balu, ne vidimo nikjer drugje. Zato tistem, ki je bil v nedeljo v Bohinju ni žal. Drugo leto pa spet na svodenje!

J. Košnjek

DOPISNA DELAVSKA UNIVERZA LJUBLJANA

razpisuje

Vpis v dopisne šole

- osnovnošolsko izobraževanje (5., 6., 7. in 8. razred)
- administrativna šola (dveletna)
- ekonomsko srednja šola
- tehnička šola (za strojno, elektrotehničko, lesnoindustrijsko in kemijsko stroko)
- delovodska šola (za strojno stroko)
- poklicna šola kovinarske stroke

VPISUJEMO VSAK DAN od 7.—18. ure
RAZEN SOBOTE.

Podrobnosti o sistemu dopisnega izobraževanja, učnem programu in pogojih za vpis boste lahko zvezeli iz prospektka, ki vam ga pošljemo na vašo zahtevo.

SVOJ NASLOV NAPISITE S TISKANIM CRKAMI. Za prospekt pošljite znamko v vrednosti 2 dinarja na naslov: DOPISNA DELAVSKA UNIVERZA LJUBLJANA, Parmova 39, telefon: 316-043, 312-141, poštni predel 106.

BUTAN
CAMPLIN — AVTOPLIN
Kraj polnjenja:
Kamping v Zaki — BLED

PLINARNA LJUBLJANA,
Vodovodna cesta (za Litostroj)
telefon 316-798, 315-759

CAMPLIN — AUTOGAS
Posto di rifornimento:

Camping v Zaki — BLED

PLINARNA LJUBLJANA, Vo-
dovodna cesta

(dietro la fabrica Litostroj)
telefon 316-798, 315-759

OBLEGANJE LENINGRADA

9. nadaljevanje

Gledališč, kinematografov ni bilo več, vse je bilo zaprto. Leningrajdani so bili večinoma tako oslabljeni, da domačini brati niso mogli več. S kakšno vdanostjo so sestradani, napol mrtvi ljudje poslušali pri sprejemnikih braňne pesmi — bilo je nepojmljivo.

Osmega januarja pa so v večini mestnih okrajev utihnili sprejemniki. Električni tok je bil prešibak. Kmalu pa so se ob oddajniku začele zbirati kopice ljudi, ki so spraševali, kaj se je zgodilo in kdaj bodo spet lahko poslušali oddajo.

NOVE VRSTE ZLOCIN

Začelo se je s tem že v začetku zime, zdaj pa je postalo vedno hujše. »Nove vrste zločin«, tako je dejala policijska se je začel širiti.

Bil je to umor zaradi živil. Vsak dan se je pripeljalo kaj takega. Starka, ki je stala v vrsti pred trgovino z živili, se je zgrudila mrtva zaradi udarca po glavi in bled fant je zbežal iz vrste z njenim ročno torbico v roki. V njej je bila živilska karta. Iz pekarne je stopil mož, zabilskal se je nož in mož se je zgrudil v sneg, temno postava pa je izginila s kruhom, ki ga je bil kupil mož v snegu.

Leningrajska policija je bila dobro organizirana, tudi osebja ji ni manjkalo, toda zdaj ni imela več opravka s poklicnimi zločinci, ki jih je dobro obvladala, temveč z nadomestnimi meščani, ki so jih lakovata, zima gnale v rop in umor.

Kmalu so se vlačile okrog cele tolpe morilcev, sestavljene iz raznih temnih elementov, med katerimi je bilo tudi mnogo odpuščenih vojakov in vojaških beguncov. Napadali so samotne pesce ponoči in kasneje tudi podnevi, vdirale so v pekarnice ter se nazadnje lotili tudi konvojev, ki so dovažali hrano prek Ladoškega jezera. Vlamljali pa so tudi v stanovanja in iskalci dragocenosti. Če se jim je kdo uprl (navadno so v stanovanju našli le mrtvice) so ga ubili in stanovanje nato začiali, da bi prikrili zločin. Priznati pa je treba, da med zločinci niso bili samo Rusi, mnogo je bilo med njimi nemških agentov, ki jim ni bilo posebno težko splaziti se skozi redko zasedeno bojno linijo branilcev v predmestjih. Ti so potem s prišepetavanjem hujšali ljudi, opravljali sabotažna dejanja in ropali.

Zo zločincih zaradi živil so oblasti udarile z neusmiljeno

trdoto. Zdanov namestnik A. A. Kuznecov je dejal kasneje: »Odkrito moram priznati, da smo streljali ljudi zaradi ropanja kruha.«

Od novembra 1941 dalje je prinašala Pravda kratke objave o ustrelitvah: trije možje so ustreljeni zaradi ropa v trgovini z živili; dve ženski ustreljeni zaradi prekupčevanja z živili; pet mož ustreljenih zaradi roparskega napada na transport z moko, šest mož ustreljenih zaradi lažnih prisvojitev živilskih kart, mnogo grešnikov je bilo obsojenih na več let prisilnega dela, vendor je navadno govorila puška.

Za patrulje so uporabljali tudi vojake s fronte. Pri njih ni bilo niti sodišča. Če so pri osumljeniku našli ukradene živilske karte ali krivično pridobljena živila, so ga ustrelili kar tam, kjer so ga prijeli.

Vsek mesec so izdajali nove živilske karte. Do decembra je tisti, ki je karto izgubil, lahko prišel po drugo na pristojno mesto, kjer je redno dobival kartice. Decembra so se pred uradi za izdajanje kart vile dolge verige prebivalcev, ki naj bi bili izgubilli svoje karte pri požaru, pri zračnem napadu ali pri eksploziji granate ali bombe. Preden je utegnil Pavlov, referent za preskrbo, poseči vmes, je bilo že izdanih 24.000 nadomestnih kart.

Ker so bile navedbe o izgubi kart dostikrat izmišljene, je po njegovi odredbi izdajal nadomestne karte odsej samo glavni urad in to samo v primerih, če je bila izguba dokazana s pričami in je nadomestilo zagovarjal predsednik hišnega sveta ali kak funkcijar ali policija. Takih primerov pa je bilo slišala malo in tako so zahteve po nadomestnih kartah počasni popolnoma izstale.

Izguba živilske karte je bila pač najbridekšje, kar je utegnilo doleteti človeka.

Nekega večera je prišla v bolnično Erisman upokojenka s svojo šestinajstletno hčerjo in vsa obupana pripovedovala, da je goljufiva ženska pretentala hčerko, da ji bo preskrbela mesto z dobro hrano v bolnični. Ociganila je materja 45 rubljev, za vse, kar je žena imela, poleg tega izvabila iz obeh živilske karte, ju nato peljala skozi temno mesto do bolnice in v temi izginila.

Jedrilo sta ženski pripovedovali zdravniku svojo zgodbbo. Zdravnik tima je sreča avil in napisal prijavo na policijo,

če pa bo ta mogla kaj ukreniti, je bilo zelo dvomljivo. V bolnični so Jimi sicer dali nekaj hrane, mnogo seveda ni bilo in revi sta odšli v temo z zavetjo, da bosta ves mesec brez hrane, kar je pomnilo toliko kot obsodbo na smrt.

MESTO GORI

Marsikoga je sila prigrala na rob blaznosti. Ko je partijska funkcionarka Jelisaveta Saripina stopila nekoč v trgovino, je zagledala žensko, ki je prekljinjaje bila s pestimi po desetletnem dečku. Mali je sedel na tleh in na vso moč mašil vase kos kruha in zvečil, kolikor hitro je mogel. Kupci so okrog scene sklenili krog in molče gledali. Saripina je pograbila žensko z roko: »Nehajte vendor!«

»Toda, saj to je tat, tat, tat,« je kričala ženska. Svoj obrok kruha je za trenutek položila na prodajno mizo, v hipu ga je pograbil deček in ga začel mašiti v usta, udarcev menda sploh ni čutil, niti slišal kričanje in se menda sploh ni zavedal, kaj se godi okrog njega. Bill je lačen, tako strašno lačen ... Jokanje je pripovedovala ženska, da je pred nekaj tedni nesla na pokopališče edino dete. Na prošnjo Saripine je vsak od kupcev odlomil košček od svojega obroka in ga dal ženski. Ko so vprašali dečka, kdo je in kaj je z njim, je suhih oči povedal, da je oče menda na fronti, mati je od lakote umrla, on sam pa živi s svojim malim bratcem v kleti z bombardirane hiše.

Stiska je postajala vedno hujša. Majhni otroci, ki so doraščali, sploh niso poznavali ne psov, ne mačk, ki jih v mestu ni bilo več. Tudi ptice so izginile. Vrane so se izselile za nemške jarke, nato so izginili galebi in golobi — v lončih, vrabci in škorci pa so zmrzovali in stradali kot ljudje. Pripovedovali so, da so videli, kako so jate vrabcev med potetom padale na Poledenelo Nevo. Zmrzovali so med letom. Celo podgan skoro ni bilo več. Tudi te so, kot so pravili, zmrznile. Na fronti pa so vedeli to bolje. Na desetisočih jih je zbežalo iz ledenumrzlih in popolnoma praznih kleti in se preselilo v streske zakope, tam je bilo vsaj še nekaj hrane. Sovjeti vojaki so se tolažili s tem, da jih je v nemških jarilih še neprimerno več, ker je tam dovolj hrane.

25. januarja je prejel Kuznecov alarmantno sporočilo iz 5. elektrarne, edine, ki je še obratovala. Doslej so jo vzdrževali v pogonu s 500 kuščnimi metri drv dnevno, zdaj pa so bile zaloge izčrpane, novih pa ni bilo. Kuznecov je prosil, naj vzdrže vsaj nekaj ur, vendor se tudi njemu ni posrečilo najti kuriva. Turbine so se vrtele vedno počasneje in počasneje ter se nazadnje ustavile. Poslednja črpalka postaja je prenehala delovati.

— Prišlo je več gostov kot sta pričakovala ...

Rešitev sobotne križanke

1. NAPREJ, 7. LIMONA, 12. ANTIPODI, 14. KLOR, 15. SG, 16. NIZAVA, 18. IVA, 19. ALI, 21. GEN, 22. POVOD, 24. OZARK, 26. KOSEM, 27. ISOLA, 28. SRS, 29. REP, 31. DAT, 32. MAKE-TA, 35. SR, 36. OSOR, 38. SIMONITI, 40. LIPICA, 41. ALAROD

Spomenik vesoljem

Francoski kipar Marcel Recher bo izdelal štiri metre visok kip, posvečen prihodu prvega človeka na Luno. Spomenik bo po vsej verjetnosti stal blizu izstrelitve ploščadi na Cape Kennedyju, s katere je poletel na Luno Apollo 11. Spomenik bo abstrakten kip s kovinskimi drogovi, ki naj bi ponazarjali radar in ameriško zastavo.

Najpogostejši vzroki smrti

Več kot polovica umrlih Evropejcev in Američanov je imela raka oziroma srčne in ožilne bolezni. Bolezni srca in ožilja najbolj tarejo Fince, za njimi pa Američane. Jugoslovani smo s 30 odstotki na zadnjem mestu. Statistični podatki kažejo, da smrtnost zaradi teh bolezni neprstano narašča. Med enajdvajsetimi državami, ki jih je anketa zajela, so izjeme zlasti Jugoslavija, Francija in Madžarska, kjer je najmanj srčnih bolezni med smrtnimi primeri. Najmanj raka pa je na Islandiji in v Romuniji.

Krive so matične knjige?

Kje drugje kot v zemlji stoletnikov — V Sovjetski zvezji žive tri sestre, ki so stare skupaj natanko 339 let. Žive v majhnem kraju Dagestanu. Najmlajša od sester ima samo 110 let, najstarejša pa 116. S pojavom tako visoke starosti si se vedno razbijajo glave zdravniki, medtem ko pa skeptiki namigujejo na pomote v matičnih knjigah.

Kadilci so srečnejši!

Vse kaže, da ne bomo imeli miru, vse dokler bo na svetu rasta rastlina, ki ji privimo tobak. Razprave o škodljivosti kajenja bi lahko naložili na nekaj tovornjakov, pa vendar znanstveniki še ne odnehajo. Iz Zahodne Nemčije je prišla spet nenavadna vest. Institut za socialno medicino je v neki raziskavi ugotovil, da so kadilci srečnejši. Strastne kadilce namreč manj boli glava, manj jih muči sreča, nimajo visokega pritiska niti težav za linijo — in zaradi vsega tega so kajpak srečnejši od nekadilcev.

Še korak naprej v švicarski natačnosti

Oddelek za raziskave znane švicarske tovarne ur je sestavil novo elektronsko zapetno uro z naravnost neverjetno natančnostjo. Medtem ko je točnost tradicionalnih švicarskih ur s spiralno do 1 minute na teden, pri urah z elektronskimi glasbenimi vilicami do ene minute na mesec, pa ima nova ura »Longines Ultra-Quartz« največjo do sedaj dosegno natančnost — do ene minute na leto dni.

O Kuraltovi rodbini in še kaj v nekdanjem življenju (2)

Žanjice so tekmovele med seboj

Ker je Franc imel dosti denarja, si ga je zaželet še več. V tistih časih ni bilo hraničic in posojilnic. Na kmetijah je bilo navadno po več otrok, dom je po očetu prevzel le eden, ostalim pa je bilo doto treba izplačati. Takrat se je vsak kmet navadno zadolžil. Zadolžili so se kmetje tudi, če je bila nesreča pri hiši, kakršnakoli že, pa tudi, če je bil nekdo slab gospodar. Tudi dota, ki jo je prinesla nevesta k hiši, je bila navadno premalo, če je nekomu grozilo, da bo propadel, če je bil že takoli zadolžen.

Ko je kmet zašel v denarne težave, ko mu je grozilo, da mu bodo kmetijo upniki prodali, se je za pomoč zatekel k Jerebu, če ni imel živine ali lesa, da bi ga prodal in s tem poplačal dolgo. Jereb je takim kmetom posjal denar na visoke, naravno oderuške obresti. S tem je njegovo premoženje rastlo. Na ta način je sicer mnogim pomagal, vendar so taka posojila spremajale mnoge solze. Včasih pa je Franc, po domače Jereb, denar tudi izgubil, če je bilo dolga le preveč in če ga tisti res ni mogel plačati. Jereb je imel kar svojega agenta (potnika). K njemu so prihajali kmetje po posojilo z vse Gorenjske.

Na posestu je imel Jereb hlapce in dekle, po potrebi pa si je najel še dinarje, da so mu obdelovali zemljo.

Ker se mu je zdelelo, da ljudje preveč časa porabijo za spanje, si je vtepel v glavo da je spanje samo navada. Zato je hotel postati svetovni rekorder; hotel je dokazati da spanje ni potrebno. Nekoč je tri dni in tri noči hodil okrog, da bi premagal spanje, toda tretji dan je omagal. Padel je in v trenutku zaspal; spal je kar na vrhu cel dan in celo noč. Takrat je spoznal, da z njegovo fiksno idejo o nepotrebnosti spanja ni nič in takrat je to misel opustil.

Zdaj pa poglejmo, kako je bilo na kmetijah tiste čase!

Vsek kmet je moral imeti po dve dekli. Ce so bili domači otroci še majhni, je moral imeti tudi po dva hlapca in še pastirje. Sicer pa so bile takrat številne družine, ki so imele 10 do 15 otrok. Strojev, ki jih poznamo danes, takrat ni bilo, vse delo so moral opraviti ročno. To pa ni bila malenkost, dela je bilo veliko: želi so vse s srpi, mlatili s cepci, drva so žagali z ročno žago, slamo so rezali z ročno slamo-reznicem oz. tako imenovano »strugo« itd. Rezanje rezanic je bilo hlapčivo delo; vso zimo je moral kar dobro delati, da je sproti narekal kromo za 15 do 18 glad živine, kolikor jo je bilo na večjih kmetijah.

Krompirja takrat niso dosti sadili, ker zanj ni bilo takšnega povpraševanja kot danes. Imeli so ga samo za dom in za prašiče; sadili in tudi izkopavali so ga kar z motiko.

Takrat so sejali lan, s katerim je bilo mnogo dela: najprej so ga sejali, nato polovali, potem pogrnili po travnikih, da se je »godil«, potem so potrgali z njega semenske glavice, nato so ga ženske trle, pozimi so potem predli, nato prali štene, in

jih sušili na soncu, potem pa je prejo dobil v roke tkalec, platno pa potem šivilje in krojači. Dolg postopek in veliko dela torej, preden je nastalo grobo blago, s katerim so se v glavnem oblačili.

V tistih časih so sejali mnogo pšenice, rži, ajde, žitola. Vse to so ženske požele s srpi. Zeti so začele zjutraj še pred šesto uro in delale so potem vse do noči. Okrog druge ure je bilo navadno kosilo, razen tega pa še dvakrat na dan malica. Zajtrkovali in večerjali so doma. Ob kosilu je bilo približno pol ure počinka — v senci, če je bila v bližini, drugače pa kar na pekočem soncu.

V vrhu (v »krugli«) so prisneli žanjice s seboj vodo, da niso bile žejne. Prišel je tudi gospodar, da jim je sklepal srpe, in sicer kar na polju. Človek bi ob vsem tem mislil, da so bile hude in zelo utrujene, da so se jazile; kje pa! Bile so veselje, tekmovele so kot danes kakšni športniki, katera bo prej naredila, katera več in lepo požela!

Prva je žela prva dekla ali pa domača hči, zadnja pa gospodinja. Vsaka je hotela biti zelo pridna. Velika sramo-

ta je bila, če je katera zaostala. In če je prišel mimo nujne kakšen fant, tedaj žanjica ni šla k njemu na klepet, ni počivala; tedaj je še le zapel srp, da so druge žanjice takoj uganile, da je njen fant blizu, da mu hoče pokazati, kako je pridna.

Zvečer, ko so se žanjice trudne vračale s celodnevne napornega dela, so zapele, da jih je bilo slišati daleč okoli. To je bila posebna sreča in veselje, ki ga danes ni več. Tako življenje se je ponavljajo, dokler žetev ni bila končana, ta pa je trajala tudi 14 dni ali še več.

**Karel Bertoncelj,
Gorenja vas 25**

(Naprej prihodnjic)

Gorenjski kraji in ljudje

Razcestja

MIHA KLINAR
(MESTA, CESTE
IN RAZCESTJA)
IV. DEL

37

'Praprotni bral? Seveda bral,' je odgovoril župniku in ko ga je župnik nato nadrl, da je to nedopustljiv greh, in nesrečnega drvarja zapodil iz spovednice, je o tem ves skrušen pripovedoval drugim drvarjem, ti pa so se krohotali...

Take misli speljujejo Slavka drugam. Vojsko ni samo vas gorskih kmetov in drvarjev, jeznotih in čudaških župnikov, vas, o kateri v Idriji govore, da je skoznjo šla med vojno peta obrambna črta v času začetnih italijanskih uspehov na soški fronti, ki so ta hribovski kraj natrpalii z begunci od Soče, z Banjske planote in lokovskimi obronkov, vojaki pa ga spremenili v pravo Sodomo in Gomoro s pijančevanjem, razvratom in drugimi podobnimi rečmi, ki v krajih v neposrednem zaledju bojišč, kjer je človeško življenje samo od danes do jutri in ki ga je zato treba naglo izživeti, dozorevajo v plod topega brezupa, vas, ki bi bila danes zopet bogu za hrbtom in o kateri bi najbrž v Idriji ne govorili več, ko bi se ne ponašala z uglednim profesorjem Grudnom, prijateljem Karlovega očeta, človekom, o katerem govorijo te dni ne samo v Idriji, marveč tudi drugje...

4

O gospodu Ivanu Grudnu, učenem profesorju, ki je per let poučuje na trgovski šoli v Ljubljani in ki govari francosko in italijansko prav tako dobro kakor slovensko in nemško, saj se šolal na Dunaju, v Grenoblu in Firencah, in ki je prijatelj inženirja Klavede, Karlovega očeta, Slavko pripoveduje čez nekaj ur teti Roziki, ki je ustačil na njenem novem domu in jo niso izpustili njenega moža, strica Andreja. »Potolaži se, tet! Moral ga bodo izpustiti

prav tako, kakor bodo morali zapustiti naše kraje. Mirovna konferenca bo razveljavila krivični londonski pakt,« govoril Slavko z besedami, ki jih je slišal od Karlovega očeta.

Karlovo oče je prepričan, da predsednik Združenih držav Amerike Wilson londonskega paktu, sklenjenega pred dobrimi tremi leti in pol med antantnimi velesilji v Italiji, ne priznava in ga ne bo nikoli priznal, pa tudi Francozi se baje že kujajo, ker so nasedli italijanski potegavščini, od katere Francija ni imela prav nobene koristi, marveč samo škodo, ker udeležba Italije v vojni na strani antante ni prinesla razbremenitve na francosko-nemški fronti, kakor so pričakovali.

»Niso vedeli, da smo v krajih, ki so jih obljubili Italiji, skoro sami Slovenci in Hrvatje,« govoril Slavko z inženirjevimi besedami, ki jim je verjet bolj kakor besedam ruderja Pahorja, ki je trdil prav nasprotno in ki se je na Wilsonovo zagotovilo o pravici samoodločbe slehernega naroda na samostojnost in državnost požiggal. »Wilson je demokrat in Francozi so demokratje! Kakor je pisal iz Francije brat gospoda inženirja Klavede, je Francija, vsaj večina francoskega naroda na naši strani. Mirovna delegacija Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki se bo na mirovni konferenci pogajala o mejah svoje države, bo prav gotovo trdno vztrajala pri pravični rešitvi, saj je v tej delegaciji tudi profesor Ivan Gruden, idrijski rojak (tako govoril o profesorju Grudnu v Idriji), ki ne bo odjenjal. Razumljivo, Italijanom diši idrijski živosebni rudnik, pa tudi bivši avstrijski napol državni, napol Hencklovci rudniki svinca in cina v Rablju skupaj s topilnicanti v Mrzli vodi. Toda to mora postati sedaj last nove slovenske države. Italija ne bo imela nikoli v svojih mejah dela Kranjske z Idrijo in dela Koroske s Trbižem, Pontafljem in drugimi koroškimi kraji. Pa tudi Kobariške in Goriške ne. Ne Brd, ne Vipavce, ne Krasa. In tudi Istre s Trstom ne, saj je Trst na slovenskem ozemlju. In prav tako ne Dalmacije in dalmatinskih otokov,« ponavlja Slavko inženirjeve besede, o katerih misli, da so besede, ki jih je inženir slišal od svojega prijatelja profesorja Ivana Grudna.

Toda Rozike te besede ne potolažijo.

»Drugi, ki so jih odgnali, so vsaj bližu. Nekateri imajo za žicami v Cedadu. Anton je v

Krminu, Jakob v Gradiški, a Andrej,« se Rožkine besede dušijo v ihtenju, »Andrej... Andrej... njega so odpeljali daleč na jug... na neki otok blizu Neaplja, te dni pa so ga z ladjo odpeljali še dalj... na neke Liparske otoke... Nekateri pravijo, da so tam ječe, v katere zapirajo morilce in druge zločince... Je Andrej morilec? S kakšno pravico so ga vtaknili med hudodelce? S kakšno pravico,« ihti Rozika. »Se mar ni postavil na stran antante, ko je utekel iz cesarske vojske? Odlikovanje bi moral dobiti, antantino odlikovanje, ne pa da so ga odgnali kakor razbojnika,« govoril Rozika z Andrejevimi besedami, s kakšnimi se je na dan, ko so prišli ponj italijanski karabineri, skušal ubraniti pred aretacijo. »Ti veš... Ti sam veš, da so mu cesarski stregli po življenju. Ga niso obstreli? Ubili bi ga, da so ga na praznik rešnjega telesa našli v potoku pod dračjem nad Stivčevom domačijo. Samo ti si ga rešil...«

»Rešil?« pomisli Slavko.

»Ko bi ne bilo tebe, bi Andreja nihče ne našel. Izkravel bi.«

Res, to bi se lahko zgodilo, se Slavko zaveda. Sreča je bila, da se je tistega dne igral s Štefanom Žefkom ob potoku nad Sočo in mu delal mlinčke, čeprav se mu ni prav nič ljubilo, da bi se igral s tako majhnim otrokom. Streljanje nekje v hribih pod Krnom je bilo krivo, da sta šla z Žefkom ven. Streljanje, ki je vznemirilo Roziko in Žefkovo mamo, pa tudi njegovo, in ki je čez nekaj časa potihnilo, utihnilo pa so tudi žene in se zaskrbljeno spogledovale, ne da bi upale vprito malega Žefka spregovoriti in ga napraviti še bolj preplašenega. Zato je otroka peljal ven k potoku nekaj metrov stran od Štefanove hiše, zraven pa razmišljal o stricu Antonu, Andreju in Žefkovem očetu, za katere je vedel, da se skrivajo v hribih. Zato je pogledoval večkrat tja gor. In res se mu je ob pogledovanju nanadoma zazdelo, da je videl planiti v strugo človeka. Pa ni bil povsem prepričan, ker se je vse takoj naglo zgodilo in izginilo. Moral se je prepričati, če je bilo res ali se mu je samo zdelo, a so ga ob podrtih smrekah, ki so jih še za časa soške fronte podrle topovske granate in ki so se nagnetle kakor nekakšna streha nizko nad sam potok, presenetili cesarski vojaki.

23 žensk na Storžiču

Gora je bila gostoljubna

Sprva je kazalo, da se bo vse ponesrečilo. Se v soboto je drobno prešlo iz megle, tako da so pri planinskem društvu v Tržiču kolebali, ali naj napovedani pohod 99 žensk na Storžič prelože ali ne. Ker pa so zupali vremenski napovedi, so nato rekli, da bo.

V nedeljo zjutraj ob peti uri je bilo nebo še zvezdnato, ko nas je kakih devet čakalo na avtobusni postaji na avtobus, ki naj bi planinke odpeljal do Doma pod Storžičem. Kake pot ure je bilo že čez peto, ko je priopotal tovornjak — pa ni stresel premoga, pač pa je naložil slabu četicu Tržičank, ki so hotele to nedeljo na tržički Triglav.

Ko nas je tovornjak stresal po poti proti Domu pod Storžičem, mi je upadel še tisti klavrn pogum, ki sem ga hraniš za boj z visoko gorico. Po tržičko veselo je bilo še lele v Domu pod Storžičem, kjer je prenočevalo še nekaj planincev, ki so ta dan nameravali na Storžič ter seveda naši vodniki.

Obetała se je čudovita nedelja. Najbrž bi bilo zavzetje Storžiča množičnejše, če bi Tržičanke vedele, kako lep dan se je obeta tisto jutro. Morda so imeli v mislih lanski avgustovski pohod, ko jih je gora sprejela z meglo.

Okoli sedme ure je bilo, ko se je proti Žrelu raztegnila kolona planincev in planink. Naj ne bo zamere, če vse, ki so bili prvič tako visoko, štejem med planince. S tem niti najmanj ne mislim škoditi ugledu naših šestnajstih vodičev, ki so skrbno brez nezgod pripeljali triindvajset žensk na Storžič. Prvih nekaj deset metrov je takoj pregnalo južnari hlad, ki je lezel v noge. Skrbni vodniki so pripenjali naše vetrovke in puloverje na svoje nahrbnike. Skupina se je raztrgala na tri dele, ki so ločeni za strešaj hiteli proti vrhu. Hiteli pravzaprav ne. Na celu skupine je vodnik premišljeno

počasi postavljaj noge, tako da nobeni od neizkušenih in na novo pečenih planink ni moglo zmajkati sapa. Tudi navezati ni bilo treba nobene, čeprav je pot po Žrelu strma in bi kateri brez sramu lahko pošla sapa. Pa ni. Niti najstarejši med nami, ki ji je bilo 60 let. Sicer pa je bila na Storžiču že lađa. Navezana je bil samo štiri in pol letni Kraljev Robi, ki je tako že zgodaj začel izpoljevati izročilo, da — če nisi planinec — potem nisi Tržičan. Robi je hodil zelo dobro, pri tem pa je še vriskal, da je cingljalo med skalami.

Enkrat je vodnikova nogu ušla z markirane poti, pa je takoj popravil napako. Neponučeni smo nato zvedeli, da se je treba v gorah vedno držati markacij, sicer se lahko zgodi kaj neprijetnega. Tako kot se je letos poleti neki ljubljanski družini. Zakonca s hčerkom in njenim fantom sta krenila od markirane poti po Žrelu v levo in po nemarširani poti navzgor. Nato se je ustavilo in ni šlo ne naprej in ne nazaj. Dva dni so prezevali in prestradali čakali na reševalce. Sicer pa je pot po Žrelu, po mojem skromnem planinskem znanju, čeprav si grizeš kolena, varna in za ravnin vasega pešča — slikovita. Vsaj tako se mi je zdela malo preden smo prilezli iz Žrela, ko je Storžič pokazal s soncem obisjan nazobčan hrbet, ki spominja na prav tako slikovite členaste vrhove italijanskih Dolomitov.

Na vrhu je planinec poplačan za vse: za znoj, za utrujenost in včasih tudi strah. Z nami je bila gora prijazna. Ne samo, da nam je nudila prelep razgled po Gorenjski, ki ji je sonce takrat že odstranilo megleno odejo, pač pa se nam je zdelo, da smo ramo ob rami s Kočno, Stolom in malo dalje s Triglavom. Ne boste verjeli — videlo se je tudi zasne-

ženo pobočje Grossglocknerja.

Caj — bil je samo za ženski spol — se nam je prilegel. Manj prijeten kot pitje čaja pa je bil »krst«. Po lepi navadi planinski, jo dobiš z vrvjo (lepa rdeča je in vozeli ima na koncu) po zadnji plati in to trikrat, da je še huje. Tako si vsaj zapomniš, kdaj si prilezel čez 1000 metrov... Predsenik planinskega društva Tržič Janko Lončar pa je nato vsaki še testital in izročil planinski znak.

Spust po Skarjevem robu je bil mnogo neprijetnejši — za noge namreč — kot pa je bila hoja navzgor. No, Robi je skakal od skale do skale prav tako lahkotno, ko da ne bi imel za seboj triurnega vzpona. Da pa se ne bi »položil«, ga je oče spet varoval z vrvjo. Kot gamni so se zapodili po skalah tudi nekateri mlajši (pravi — seveda) planinci. Tudi na samem vrhu jih je nekaj ostalo: čakali so na štafeto, ki jo je organizirala planinska zveza Slovenije v počastitev Vižmarskega tabora.

Kasneje — pri južini v Domu pod Storžičem, je Robi le omagal. Sit in z rdečimi licci je obsedel na stolu. Tudi v noge vseh, ki so bile prvič na Storžiču je začela lezti utrujenost. Vendar pa zato doživetje ni bilo nič manj lepo. Utrujenost pač sodi zraven. Vsaka je dejala, da bi šla na Storžič. Morda po kateri od njegovih osemnajstih ali devetnajstih smereh? Raje ne. Te so za prave planince. Nekateri od njih so tisto dopoldne, tako mi je priporočevala žena znanega alpinista Japla iz Tržiča, preplezeli kar tri smeri v Storžiču. Kdor je le enkrat prikel za cepia in za prusikovo vrv, ta je zlepa ne odloži. Pa čeprav ima pri tem včasih smolo in si pretrese možgane, zlomi ključnico in izbije zob.

Se enkrat: bilo je lepo.

L. Meninger

23 žensk na vrhu Storžiča

Roparski zaklad

JULIUS
MADER

37

Za Kaltenbrunnerja sta imela ponarejevalski oddelek in oddelki za razpečavanje velik pomen. Bila sta osnova njegovih finančnih in gospodarskih načrtov. Zato so konec februarja 1945, kakor smo že omenili, v koncentracijskem taborišču Sachenhausen izpraznili blok 18/19, tamkajšnjo skupino jetnikov pa skupaj s tiskarskimi stroji, zalogo papirja in ponarejenega denarja v šestnajstih železniških vagonih pod stražo prepeljali v koncentracijsko taborišče Mauthausen. Po približno dveh tednih so morali židovski jetniki na povelje SD čež noč znova montirati tiskarske stroje in jih pripraviti za obravnavanje. Ko je bilo vse to storjeno, se je pojavit iz Berlina SS-sturmabeführer Krüger.

Z zbiranjem rjavih in černih visokih osebnosti se je nujno pojavit na istem mestu tudi njihov naropani zaklad. O tem ne manjka povoja izjav, vendar je med njimi malo verodostojnih. Divje romantična okolica zadnje Kaltenbrunnerjeve postojanke s svojim skalovjem, skritimi globokimi jezeri in gostozaščitnimi gozdovi ter precej vraževnimi prebivalstvom, so nedvomno vplivali na nastanek mnogih pripovedek ki so dobivale vedno novo hrano.

Pokrajina okrog Ausseeja leži globoko med Mrtvim pogorjem in masivom Dachsteina. Sredi te pokrajine, na kraju, ki je dostopen samo prek treh visokogorskih prehodov, leži Topliško jezero, ki so ga nacisti določili za skrivališče svojega plena in zakladov ter svojih najbolj tajnih dokumentov, ki jih niso mogli več spraviti v tujino. Vse to so v pozni jeseni 1944 nakopili na teh nekaj kvadratnih kilometrov avstrijske dežele na meji z Bavarsko. Ko pa je postal kapitulacija Hitlerjeve Nemčije samo še vprašanje tednov ali dni, je vse to blago očitno izginilo pod zemljo, v skrivne rove in v samotna gorska jezera. Ta skrivališča pa so bila dejansko samo dečasi. O tem pričajo tudi mnoga skladnišča orožja na tem področju. SS-obersturmbeführer Otto Skorzeny si je v ta namen izbral npr. neki zaposleni rudnik pri Salzburgu, kjer je s pomočjo zapriseženega oddelka SS skril celo skladnišče orožja. Da bi to skladnišče zavarovali pred tuljim posegom, so vhod v rudnik razstrelili. Da bi še bolj otežili iskanje teh zakladov in zavedli iskalce na napačno sled, so razširili različne legende, ki še danes krožijo po tisku Zahodne Nemčije in zahodnih držav.

Poleg množice senzacionalnih poročil, ki krožijo po Zahodni Nemčiji, se je doslej javilo zelo malo prič, ki jim je verjetno. Toliko bolj je treba prisluhniti poštenim antifasistom, ki so opazovali nasciste pri njihovem skrivenem početju.

Ivan P. Volkov, ki je danes zaposten pri železnici v Habarovsku, poroča o svojih doživetjih:

»Star sem 39 let. Rodil sem se v Klinčih v brjanskem okraju. Leta 1942 so me Nemci zaradi moje ilegalne dejavnosti v neki mladinski skupini zaprli in odpeljali v Nemčijo. Leta 1943, ko sem poizkusil pobegniti, so me s številko 59793 poslali v uničevalno taborišče. Tam so me dodellili skupini za iskanje bomb, ki je bila sestavljena iz telesno najmočnejših jetnikov. Bili smo dejansko v mrtvaškem odredu, ker smo morali iskatki bombe, ki so padle na Berlin in druge mesta, a niso eksplodirale. Morali smo jim odstraniti vžigalnike in jih odpraviti drugam. Maja 1945 pa so nas določili za transport železničnih zabojev, ki so tehtali po 30 do 100 kg. Po zvezje sem izvedel od drugih jetnikov, da je bilo v teh zaboljih zlato, valuta in druge dragocenosti, ki so jih privlekli Hitlerjevi iz treh koncentracijskih taborišč in sicer iz Buchenwalda, Auschwitza in Sachenhausna... Potem smo odnajali negra urada in tudi iz poslopja berlinskega reichslata. Protiv koncu vojne so vozili tovornjaki pretežno na jug proti Alpam. Na neki takih vožnjah, ko smo ponoči vozili skozi naselje, sem opazil ob cesti znak s puščico in napisom Toplitzce. Ko so tovornjaki prispeli do jezera, smo dobili povelje, da moramo prenesti zaboje na čolne. V čolnih, ki so se vrnili, so sedeli samo vojaki, jetniki so izginili. Tako so izginili tudi pri naslednjih vožnjah. Moj sojetnik, nemški antifašist Richard, me je posvaril, da nas nameravajo vse pokončati. Pomagal mi je, da sem prišel v drugo skupino, ki je bila določena za podzemelska tajna dela. Le tako mi je uspelo, da sem se rešil.«

Tisoče kilometrov daleč od Volkova živi Anglež Patrick Loftus. Že leta 1941 je v boju za Tobruk v severni Afriki prispeval v nemško ujetništvo in bil med tistimi dvajsetimi anglo-mornarško polkuljno postajo ob Topliškem jezeru. Oglaševal se je v londonskem časopisu Evening News:

»Z lastnimi očmi sem videl nasciste pri potapljanju njihovega zaklada v Topliško jezero. Bilo nas je sedem Angležev in nekega dne smo videli prihod štirih tovornjakov.

CREINA
turistično
prometno
podjetje
KRANJ

TURISTICO
PROMETNO PODJETJE
CREINA KRAJN
vas vabi na ogled

graškega jesenskega velesejma

z avtobusom dne 4. oktobra 1969

Odhod iz Kranja ob 6. uri zjutraj.
Povratek okoli 22. ure.

Cena izleta je konkurenčna!

Voznja, strokovno vodstvo in vstopnica stane samo 65 din.

Prijave in informacije:

turistična poslovalnica
Creine Kranj, Koroška 4,
tel. 21-022

Prodam

Prodam PLINSKO PEČ in avtomatični FLEKSARET VI. Naslov v oglasnem oddelku 4414

Prodam PRASIČA, 60 kg težkega. Praprotina polica 15, Cerkle 4479

Prodam KRAVO s teletom, Resman, Radovljica 4480

Prodam avtomatični PRALNI STROJ naonjs pr. 5 po zelo ugodni ceni. Skofja Loka, Solska ul. 1 4481

Prodam KRAVO, ki bo dečembra teletila. Zitko, Trboje 64 Smednik 4482

Prodam RADIATORJE tipa 604/6 in STEIDLNIK gorjenje. Naslov v oglasnem oddelku 4483

Prodam lepa obrana zimska JABOLKA od 0,30 - 1 N dir. za kg in sladki JABOLČNIK (Vsako količino). Erzen, Zubukovje 2, Besnica 4484

Prodam 90 kg težkega PRAŠIČA za pleme. Benedikova 27, Kranj-Strazišče 4485

Prodam 5 mesecev staro KOZO, belo za pleme. Veternik, Sp. Bitnje, 13, Žabnica 4486

Prodam malo rabljeno deško in staro žensko KOLO Kranj, Cankarjeva 10 4487

Prodam nov SIVALNI STROJ bagat jadran 220 in RADIO rubin B simfonija. Naslov v oglasnem oddelku 4488

Izdaja in tiska ČP »Gorenjski tiski« Kranj, Koroška cesta 8. — Naslov uredništva in uprave lista: Kranj, Trg revolucije 1 (stavba občinske skupščine) — Tek. račun pri SDK v Kranju 515-1-135. — Telefon: redakcija 21-835 21-860; uprava lista, magazinska in naročniška služba 22-152 — Naročna: letna 32, polletna 16 din, cena za eno številko 50 para. Mali oglasi: beseda 1 din, naročniki imajo 10 % popusta. Neplačanih oglasov ne objavljamo.

Prodam visok SPORTNI otroški voziček. Naslov v oglasnem oddelku 4489

TRGOVSKO PODJETJE zarja 15 LET

ZAKAJ SKRB? . . .
SAJ ZARJA
VSE TI PRESKRBI!

JESENICE

Motorna vozila

Ugodno prodam FIAT 1100, letnik 1959. Informacije telefon 21-225 ali 22-079 4490

Prodam AVTO — AUSTIN 1100, letnik 1966. V račun vzemam tudi FIAT 750. Naslov v oglasnem oddelku 4491

Prodam dobro ohranjen MOPED na tri prestave. C. kokrškega odreda 34, Kranj 4492

GARAZO V SORLIJEVI ulici zamenjam za Kidričevu ulico. Informacije na telefon 23-221 Kranj 4493

Prodam FIAT 750, Kranj, Jezerska cesta 105 4494

Izgubljeni

Izgubil sem črno POTO VALKO iz skaja 17. 9. na rejaciji Sk. Loka, Dorfarje. Poštenega najdljetja prosim, da vrne Žabnica 24 (Cegnar) 4503

Stanovanja

Prodam novo HISO. Kranj — Stražišče, Pševska c. 11/a 4495

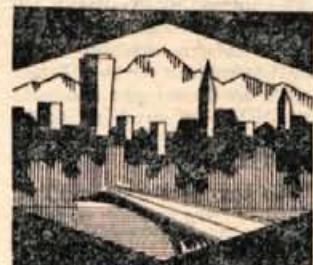
Iščem opremljeno SOBO s posebnim vhodom po možnosti v središču Kranja. Ponudbe poslati pod »Uslužbenka« 4496

Oddam neopremljeno SOBO samski osebi. Struževno 5, Kranj 4497

Prodam KOMFORTNO DVOSOBNO STANOVANJE v Kranju. Ponudbe poslati pod »po dogovoru« 4498

V najem dam PROSTOR primerno za vulkanizacija in za obrt v središču Medvod, prodam STISKALNICO za sadje. Medvode 28 4499

II. sejem obrti v Kranju

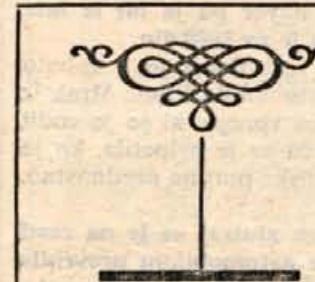
od 11.-20.X.69

Zaposlitve

Mlažjo upokojenko ali delko iščemo za varstvo dveh otrok in morebitno pomoč v gospodinjstvu. Svilje, Vajjavčeva 4, Kranj 4500

Iščem ZENSKO za varstvo otroka in delno pomoč v gospodinjstvu. Dam tudi sobo, ostalo po dogovoru. Naslov v oglasnem oddelku 4501

Sprejemam dva DELAVCA za delo v obrti. Ponudbe poslati pod »Sk. Loka« 4502

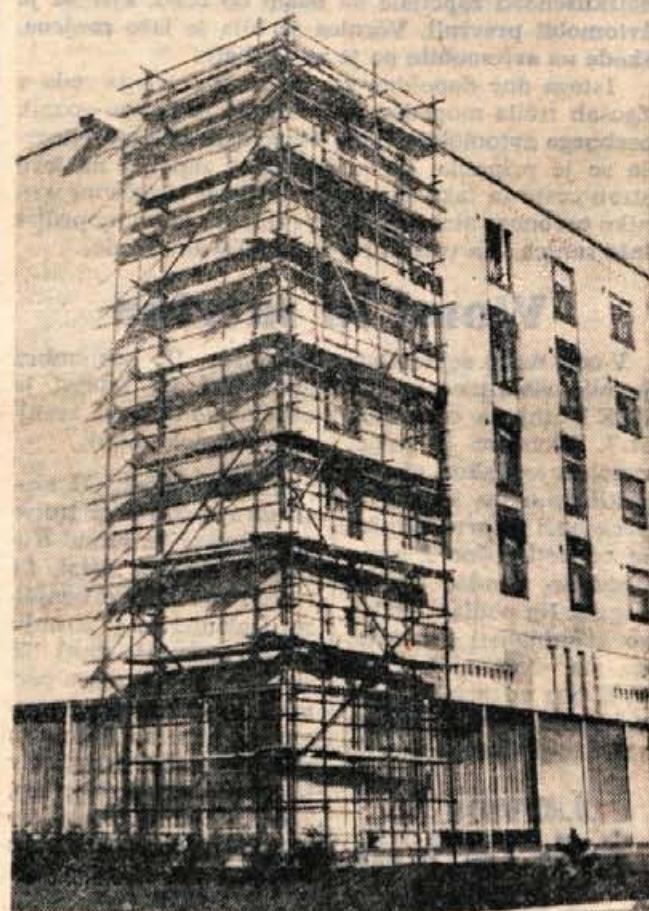
NOVOPOROČENCI!

Zakaj skrb,
zakaj težave?

Kosilo za to priložnost

v GRADU HRIB

— Preddvor
le malo stane.

Na vogalu »kanarčka« ob cesti JLA v Kranju že dalj časa stojijo visoki zidarski odri, vendar jih nič ne uporablja. V kranjskem Projektu smo izvedeli, da so odre postavili zato, da so strokovnjaki iz Ljubljane in Zagreba lahko poškodovan fasado natančneje ogledali in se odločili za popravilo, saj je stara že štiri leta. Poškodovan fasado bodo po vsej verjetnosti že v pondeljek začeli popravljati delavci zagrebškega podjetja Mozaik. Zamenjali bodo približno deset odstotkov ploščic in jih premazali z zaščitno plastjo. (jk) — Foto: F. Perdan

Nudimo vam
VELIKO IZBIRO KNJIG
po znižani ceni
strokovne in leposlovne literature.

Bruseljno letošnje

Jutri bodo na brniškem letališču pristala štiri letala, pet pa jih bo odletelo. Proti Titogradu bo peljal DC-6B, proti Beogradu caravella, proti Münchnu DC-3, proti Stockholmu DC-6B in popoldne ob šestih DC-3 ponovno proti Beogradu.

Do konca meseca bo na brniškem letališču pristalo in odletelo poprečno po pet letal. Največ od njih bo caravell, DC-9 in convairjev. Seveda sem niso včetni avioni znamke DC-6B, ki vozijo na redni progi proti Beogradu in Titogradu. J.K.

Nesreča v zadnjih dneh

V petek, 19. septembra, nekaj pred osmo uro zvečer se je na cesti prvega reda v Podljubelju pripetila huda prometna nesreča. Voznik osebnega avtomobila Anton Skubic iz Horjula je vozil proti Tržiču. Iz neznanega vzroka pa je nenadoma zapeljal v levo, zadel ob ograjo na mostu, tako da je avtomobil padel v potok Mušenik. Anton Skubic se je v nesreči tako hudo ranil, da je med prevozom v Ljubljansko bolnišnico umrl. Sopotnik Milan Mayer pa je bil le laže ranjen. Škode na avtomobilu je za 8000 din.

Na cesti prvega reda v vasi Belce je v soboto popoldne voznik osebnega avtomobila Franc Mrak iz Kranjske gore trčil v konjsko vprego, ki jo je vodil Jože Štamčar z Belce. Nesreča se je pripetila, ko je Jože Štamčar pripeljal s stranske poti na prednostno. Skupne škode je za 9000 din.

V nedeljo okoli sedme ure zjutraj se je na cesti med Seničnem in Križami z avtomobilom prevrnila voznica Štefka Gradišar s Pristave. Ko je vozilo začelo zanašati, je voznica zaradi neprimerne hitrosti in nelzkušenosti zapeljala na nasip ob cesti, kjer se je avtomobil prevrnil. Vožnica je bila le laže ranjena, škode na avtomobilu pa je za 4500 din.

Istega dne dopoldne sta na cesti četrtega reda v Zgošah trčila mopedist Jože Meglič iz Leš in voznik osebnega avtomobila Boris Mencinger iz Zgoš. Nesreča se je pripetila, ko je mopedist zapeljal na levo stran ceste in tako zaprl pot nasproti vozečemu vozniku osebnega avtomobila. Pri trčenju je bil mopedist laže ranjen. Na vozilih pa je za 4000 din škode.

Vlomi in tatvine

V noči na 20. septembra je bilo vlomljeno v bife KZK Kranj na cesti JLA št. 7. Vlomilec je prišel v notranjost skozi visoko pritično okno, ki je bilo prek noči priprto. Skušal je odpreti ročno železno blagajno, vendar mu ni uspelo. Na podlagi sledov so kriminalisti ugotovili, da sta vlomlila T. K. in V. Z. oba z Jezerske ceste v Kranju. Oba imata na vesti tudi vлом v zimsko

Lovci v Železnikih razvili svoj prapor

V nedeljo, 21. septembra, je lovška družina Železniki razvila svoj prapor. Pokrovitelj razvoja praporja je bilo podjetje Alpes Železniki. Spominske trakove so prispevali Lovska zveza za Gorjansko, LD Selca, J.D. Soriča in Ivan Nečemer. Zlate žebličke pa je prispevalo 20 lovcov in LD Poljane, srebrne pa 25 lovcov.

Razvitju praporja so poleg predstavnikov lovskih družin iz Selca, Sorice, Poljan, Šorškega polja, Kropje in Senčurja prisostvovali še predsednik lovške zvezde za Gorjansko Miloš Kelih ter predstavniki krajevnih organizacij ZB iz Selške doline s prapori.

kopališče 15. septembra letos. Pri tej tatvini je sodelovalo tudi več kranjskih mladoletnikov.

V ponедeljek, 22. septembra, nekaj pred tretjo uro zjutraj je Franc Kumar iz Kranja slišal, da nekdo vlamila v prodajalno Galanterije v Kranju na Prešernovi cesti. Z vpitjem je vlomilca pregnal. Pred tem pa je neznanec uspelo z nožem za rezanje stekla izrezati v izložbeno steklo odprtino, nato pa je še udaril po steklu. Ni še znano, če je kaj odnesel.

KMETIJSKO ZIVILSKI KOMBINAT KRANJ

SKLADISCE
(bivši Beksel)

obvešča

potrošnike krmil, da ima stalno na zalogi razna krmila za:

- kokoši nesnice in piščance
 - krave molznice in tele-ta
 - prašiče
 - koruzo v zrnju, šrot, pšenico, pšenično, tropine ltd.
- Cene zmerne
Dostava hitra

Uspešno delo tržiškega hortikulturnega društva

Hortikulturno društvo iz Tržiča deluje že šest let in lahko zapisemo, da je njihovo delo precej uspešno. Tako so poleg akcij za lepše podobo mesta in drugih naseljenih krajev pripravili vrsto predavanj o cvetju, sadkah in zaščitnih stedstvih. Največ predavanj pripravijo v spomladanskem in jesenskem času, gojiteljem cvetja pa pomagajo tudi s strokovnimi nasveti.

Društvo ima 140 članov in njegov predsednik Franc Miklješ nam je povedal, da so najprizadenejši člani v Lomu pod Storžičem, Krizah in v Koverju. Hortikulturno društvo je lani začelo skupaj s tržiškim turističnim društvom ocenjevati najlepše okrašena okna, predhodne vrtote in splošen videz naselij. Lani so z diplomami nagradili 30 ljubiteljev cvetja in vrtov, medtem ko letosne ocenjevanje še ni končano. Hortikulturno društvo skrbi tudi za urejenost javnih nadzorov, sprehajalnih poti, zelenic in nekaterih redkih dreves v tržiški občini. Med znamenitimi drevesi naj omenimo več sto let staro lipo v Pristavi, posebne vrste cipresa na Ravnah pri Tržiču ter floru v znani Dovžanova soteski pri Tržiču. V načrtih za prihodnje leto imajo predvsem ureditev celotne Cankarjeve ceste v Tržiču od kina do novega spomenika NOB ter ureditev parka ob spomeniku in razstavnem paviljonu.

Ko smo se s predsednikom društva pogovarjali o splošnem videzu Tržiča, nam je povedal, da v samem mestu ni toliko rož na oknih in balkonih, temveč, da jih je več

Slavje pri Valvasorjevi koči

Lovci razvili prapor

Pred kratkim so lovci lovške družine »Stol« pri Valvasorjevi koči razvili svoj prapor. Za botra je bil Pavel Tolar, direktor GG Bled. Slovesnosti so se udeležili poleg domačih lovcov tudi lovcii iz sosednjih lovških družin in številni gostje, med njimi France Zvan, predsednik občinske skupščine Jesenice. Na otvoritvi je govoril Franc Vovček, dolgoletni predsednik vzorne lovške družine »Stol«. Lovska družina je bila ustanovljena 1946. leta, v njej pa je 40 članov.

Ko to poročam, naj dodam, da so letos vojaki spet popravljali cesto do Valvasorjeve koče. Prvič je do koče prišlo okrog 40 avtomobilov.

J.V.

na obhišnih vrtovih, kjer pa so očem bolj skrite. Sicer pa so posvetili precej pozornosti sami čistoči v mestu in v ta namen pripravili predavanja po šolah. Čeprav bi morda morali v Tržiču postaviti še več košev za odpadke, pa na hortikulturnem društvu menijo, da zlasti mlajši prebivalci Tržiča premalo pazijo na čistočo in zato niso redki kupi odpad-

kov zlasti vrečk od sladoleda — okoli koša za odpadke.

Klub nekaterim težavam, ki tarejo tržiško hortikulturalno društvo, lahko zapisemo, da se bo Tržič z nekaterimi novimi objekti v samem mestnem središču in pa z doseganjem prizadevnostjo članov društva lahko ponašal z ugotovitvijo, da je čisto me-

sto.

Guček V.

Avtobusna postaja, razsvetljava?

»Na spodnji avtobusni postaji v Gozd Martuljku se je že pozimi podrla montažna avtobusna postaja. Menda je padlo preveč snega. Potem je sledil planinski tenen, pa so zaradi lepote okolice odpeljali polomljeno montažno avtobusno postajo. Ne bi bilo lepo, če bi obiskovalci planinskega tedna ob cesti gledali podrtijo. Odgovorni ljudje so zagotovo obljubili, da bodo avtobusno postajo

v kratkem času popravljeno postavili tja, kjer je bila. Že osem mesecev čakamo, a od obljube ni duha ne sluha.

Pa še to. Iz smeri Kranjske gore je v Gozd Martuljku do cestnega mostu čez Savo pri Spiku javna razsvetljava na vsakem drogu, od tam naprej pa skozi spodnji Gozd Martuljek ne sveti nobena žarnica. Ali bi lahko zvedeli, zakaj takoj? — J. V.

Kino

Kranj CENTER

24. septembra premiera jug. barv. filma KMALU BO KONEC SVETA ob 16., 18. in 20. uri

25. septembra italij.-špan. barv. CS film SEDEM HRABRIH ZENA ob 16. in 20. uri, amer. film GOLA OSTRINA ob 18. uri

26. septembra italij.-špan. barv. CS film SEDEM HRABRIH ZENA ob 16. uri, amer. film KLEOPATRA ob 18. uri predvajano na stereofonski zvok

Kranj STORŽIC

24. septembra amer. film IDIOT V HOLLYWOODU ob 16., 18. in 20. uri

25. septembra jugosl. barv. film KMALU BO KONEC SVETA ob 16. in 18. uri, amer. film GOLA OSTRINA ob 20. uri

26. septembra dansi barv. film KOZEL V RAJU ob 16., 18. uri, italij.-špan. barv. CS film SEDEM HRABRIH ZENA ob 20. uri

Bled

24. septembra amer. barv. VV film HISA NASE MATERE

25. septembra amer. barv. CS film SAN FERNANDO

26. septembra amer. barv. film GOLOROKI SERIF SE ŽIVI

Zirovnica

24. septembra švedsko-

nemški barv. film VELIKA LJUBEZEN ELVIRE MADIGAN

Dovje-Mojstrana

25. septembra švedsko-

nemški barv. film VELIKA LJUBEZEN ELVIRE MADIGAN

Kranjska gora

25. septembra amer. barv. VV film HISA NASE MATERE

Radovljica

24. septembra angl. CS film USODNA GOSPODICA ob 18. in 20. uri

25. septembra angl. barv. film NOC GENERALOV ob 20. uri

26. septembra amer. barv. film NENAVADNA KRAJA ob 20. uri

Bled

24. septembra amer. barv. film UJETI V PUSTINJI ob 18. in 20.30

25. septembra amer. barv. film UJETI V PUSTINJI ob 18. in 20.30

26. septembra angl. barv. film LADY L ob 18. in 20.30

Obisk pri naših telesnovzgojnih organizacijah

Mladi strelci zmagujejo

Ljubitelji športnega streljanja na Planini in v Čirčah so že pred več kot 20 leti ustanovili strelsko družino Tone Nadižar. Ustanovitelj je bil prav oče prvoborca, po katerem se družina imenuje. Danes jo lahko prištevamo med najboljše družine v Kranju, zlasti zaradi vzgoje mladih strelcev. Zapisniki iz zadnjih nekaj let kažejo, da je prav ta družina tekmovala z največ mladincami in pionirji. Letošnja sezona pa je bila zanje najuspešnejša. Zmagam na občinskih prvenstvih z zračno in MK puško za mladince in pionirje so pionirji dodali še odlično 6. mesto na nedavnem republiškem prvenstvu.

Iz pogovora z Vladimirjem Žmitkom, predsednikom družine, sem zvedel marsikaj zanimivega o delu in težavah strelcev.

● Vidim, da je po toliko letih družina ostala brez lastnih klubskih prostorov.

»Žal je res tako. Že najmanj štirikrat smo se selili. Zadnjih nekaj let smo vadili v kletnem hodniku samsega doma. Imeli smo le 2 mesti za takratnih 40 tekmovalcev. Kljub temu smo vztrajali. Lani nas je vzela v svoje prostore družina «Slavec Ivo-Joki».

● Delo z mladimi člani je prav gotovo zahtevno?

»Sedanja udeležba na vajah je kar precejšnja. Imamo 35 mladincev in pionirjev. Razumljivo je, da moramo vzdrževati vzorno disciplino zaradi posebnosti našega športa. Ker so klubski prostori pogosto zasedeni, je težko vaditi po nekem vnaprej določenem načrtu. Najslabše pa je pri vajah na malokalibrskem strelšču v dolini Kokre. Mladi strelci morajo ležati in klečati med strelkanjem na vlažnih peščenih tleh.«

● Kljub temu so dosegli nekaj lepih rezultatov.

»Uspeh bi bil lahko še večji. Ker pa so v glavnem vezani na pospešene vaje v zadnjih dneh pred prvenstvi, smo z uvrstitevijo ekip in posameznikov zadovoljni. Izkazali so se mladinci Mravlja, Colja in Kovca ter pionirji Gabrovec, Sparovec, Stenovec in Mravlje.«

● Kdo jih pripravlja na tekmovalja?

»Prav gotovo gre zasluga za uspeh članom Grobovšku in Zupančiču. Ceprav nimata trenerskega tečaja, sta mladini mnogo pomagala s svojimi izkušnjami. Pohvaliti je treba njuno pozitivno vlogo v teh skoraj nemogočih pogojih.«

● Ali pričakujete izboljšanje sedanjih razmer?

»Rešitev bi bila v zgraditvi centralnega strelšča v Kranju. Tega pa strelci še ne bodo kmalu dočakali. Ostajamo pri sedanjem stanju, zadovoljni s podporo občinske strelske zveze v Kranju in z razumevanjem družine, ki nas je sprejela v svoje prostore. Skupno bomo skušali urediti in modernizirati strelšče za zračno puško. Seveda pričakujemo pomoči tudi od terenskih organizacij in krajevne skupnosti.«

B. Malovrh

PK Triglav najboljši »sladkovodni« klub

V Splitu se je v nedeljo končalo letosnje ekipo in posamečno državno prvenstvo v plavanju. Med 25 klubmi je kranjski Triglav osvojil odlično četrtto mesto in zbral 18,192 točk. S tem so kranjski plavalci in plavalke dokazali, da predstavljajo letos najboljši »sladkovodni« klub v državi.

Levi delež za osvojitev 4. mesta so spet prispevale mlade plavalke, predvsem Breda Pečjak, ki je postavila dva nova članska republiška rekorda. Na 100 m hrbtno je dosegla čas 1:14,2, na 200 m hrbtno pa 2:39,6. Svojo kvaliteto pa je dokazala tudi s tem, da se je kar štirikrat uvrstila v finale. Omeniti pa velja še Porentovo, ki je na 800 m prostost postavila nov pionirski republiški rekord s časom 11:28,8.

Pri fantih pa sta se tokrat najbolj izkazala Slavec in Grošelj.

Uvrstitev Kranjčanov, ki so plavali v finalu: MOSKI: 100 m prsno: 5. Grošelj, 400 m mešano: 3. Slavec, 200 m delfin: 5. Slavec, 200 m prsno: 6. Grošelj, 1500 m kravlj: 8. Košnik, 4 x 200 m kravlj: 3. Triglav, ZENSKE: 100 m hrbtno: 3. Pečjak, 8. Porentova, 100 m prsno: 4. Mandeljc, 5. Svarc, 200 m mešano: 5. Pečjak, 200 m hrbtno: 3. Pečjak, 400 m mešano: 4. Pečjak, 5. Svarc, 200 m delfin: 7. Smid, 200 m prsno: 5. Svarc, 6. Mandeljc, 8. Panjtar, 4 x 100 m kravlj: 5. Triglav, 4 x 100 m mešano: 7. Triglav.

D. Humar

Zanimive konjske dirke v Komendi

Konjeniški klub Komenda je minulo nedeljo organiziral tradicionalne jesenske konjske dirke na hipodromu v Komendi. Letošnja prireditve je bila po kvalitetni strani zelo dobra, saj so nastopili znani odlični konji iz Maribora, Ljutomerja, Ljubljane in domačega kluba. V enovprežni handicap vožnji za triletne in starejše kasače na 2000 m dolgi proggi je zmagala Luša z vozačem Jožetom Sršenom. Na drugo mesto se je uvrstil Turan (vozač Sršen), tretja pa je bila Vilma (Slavko Krnlej). Najatraktivnejša in najzanimivejša pa je bila nedvomno enovprežna head vožnja za triletne in starejše kasače na 1600 m dolgi proggi. Po hudi borbi je zmagal Lason z vozačem Pogačarjem iz Ljubljane. V enovprežni handicap vožnji za triletne in starejše kasače na 1800 m dolgi proggi pa je bila najboljša Tatarka z vozačem Frančkom Žitek. Okoli 3000 gledalcev je zelo navdušila dvovprežna handicap vožnja kasačev na 220 m dolgi proggi.

Atletske vesti

● Odprava kranjskih atletov na republiško prvenstvo za mlajše mladince in mladinke, bilo je v soboto in nedeljo v Mariboru, se je vrnila z lepim in skoraj nепričakovanim uspehom. Najboljša člana sta bila Marko Prezelj in Darinka Hribar, nova slovenska mladinska prvakinja v skoku v višino (175 cm) oziroma v skoku v daljino (495 cm). Mimo tega bi Kranjčani z malo več srečе lahko še večkrat stopili na zmagovalne stopnice. Kar v petih disciplinah so namreč osvojili četrto mesto: Metka Papler v metu krogle in diska, Nada Kavčič v teku na 80 metrov z ovirami, Ljubo Osovnikar v troskoku ter moška štafeta 4 x 100 m v postavi Prezelj, Peneš, Osovnikar in Lojk.

● Na tradicionalnem mednarodnem teku po zdraviliškem parku v Beljaku je ekipa kranjskega Triglava zasedla tretje mesto. Naslov zmagovalca je letos osvojil domači ASKÖ Beljak. Kranjčani pa so bili uspešni tudi v konkurenčni posameznikov. Prijetno je presenetila Jožica Radhov z drugim mestom med mladinkami. Med mlajšimi mladinci je bil Gusti Peternejl tretji, med starejšimi pa sta Matej Kleč in Milan Sagadin zasedla tretje ter peto mesto. V kranjski ekipi je prvič po vrnitvi iz JLA nastopil tudi odlični srednjepraga Bernard Šraj, ki je med člani osvojil drugo mesto, njegov klubski tovarš Marjan Tepina pa je bil šestti.

M. K.

Tu je zmagal par Turan-Leon (vozač Franc Sršen).

Zal pa ni bilo na sporedu predvidenega slovenskega prvenstva v preskakovanju zaprek, ker so moralji nekateri tekmovalci s svojimi konji

odpotovati na tekmovanje v Romunijo. Posebno pozornost pa je vzbudila pri gledalcih tudi enovprežna vožnja za kmečke delovne konje.

J. Javornik

Peter Stefančič drugi v ČSSR

Na velikem mednarodnem tekmovanju v Rožnovu na Češkoslovaškem je v nedeljo dosegel Kranjčan Peter Stefančič izreden uspeh na plastični 60-metrski skakalnici. V močni mednarodni konkurenči je zasedel odlično drugo mesto s skokoma 67 in 68,5 metra. Zmagovalec je bil olimpijski zmagovalec Jiří Raška, ki pa je po dolzinah zaostal za Stefančičem.

Prihodnjo soboto bodo najboljši jugoslovanski skakalci člani in mladinci nastopili v okviru priprav za novo tekmovalno sezono še v Banjski Bistrici, nato pa se bodo vrnili domov, medtem ko bodo Stefančič, M. Mesec Dolhar in Prelovšek skupaj s trenerjem Omanom ostali do sredine decembra v ČSSR in trenirali skupaj s češkoslovaškimi reprezentanti.

Sindikalne športne igre

Tekmovanja v malem nogometu se bližajo kraju. V soboto so se pomerili Sava A : Kovinsko podjetje 0:3, Iskra A : Kovinar 1:0 (1:0), LIK : Tekstilindus 1:0 (0:0) in Elektrotehnično podjetje : Tekstilni center 1:6 (0:1).

V pondeljek sta se za 13. in 14. mesto pomerila Exoterm : Projekt A 3:0 (3:0), za 11. in 12. Elektrotehnično podjetje : Sava A 1:2 (0:1), za 9. in 10. Sava A : Tekstilindus 1:0 (0:0) in za 7. in 8. mesto Kovinar : IBI 1:0 (1:0).

A. Z.

Jutri se bodo v športnem parku začela tekmovanja članov v sindikalnih organizacij v atletiki. Prijave še vedno zbirajo na občinskem sindikalnem svetu v Kranju.

Od nedelje do nedelje

NOGOMET — V četrtem kolu zahodne conske nogometne lige so imeli gorenjski predstavniki bolj malo uspeha. Se najbolj se je izkazala ekipa LTH iz Škofje Loke, ki je doma premagala Tolmin z 2:0 (2:0). V derby kolu pa je kranjski Triglav izgubil 1:3 (1:1) z Usnjarem, ki je tako ostal na vrhu lestvice brez poraza. Tudi nogometniši iz Lesc so ostali brez izkupička. Doma so izgubili s Primorjem 1:2 (0:1).

Prihodnjo nedeljo bodo igrale gorenjske ekipi tako: Triglav : Tabor, Adria : Lesce in Koper : LTH.

ROKOMET — V republiški moški ligi sta oba gorenjski predstavnika ostala praznih rok. Kranj je doma izgubil z Ribnico zaradi slabega vratarja z 22:30 (8:15). Tržič pa je izgubil v Ljubljani s Slovanom kar s 16 golji razlike. Prihodnjo nedeljo bo Tržič nastopil proti novincu v ligi — ekipi Soštanja, Kranj pa bo gostoval v Izoli.

Rokometnice iz Selce so na domačem igrišču premašale Usnjarija s katastrofnim rezultatom 32:8 (13:2). V naslednjem kolu pa bodo igralke Selce nastopile v Hrastniku proti ekipi Steklarja.

KOSARKA — V moški republiški ligi so gorenjski predstavniki igrali takole: Kroj : Celje 57:45 (28:18), Vrhnika : Jesenice 64:53 (35:25), Rudar : Triglav 74:69 (43:35). V prihodnjem kolu so na sporedu naslednje tekme: Jesenice : Kroj, Triglav : Nanos.

V ženski republiški ligi so v predzadnjem kolu Ješenčanke z zmago nad ekipo Trmovega z 49:26 (32:12) potrdile svojo kvaliteto in že osvojile naslov republiških prvakinj za letošnje leto. Škofjeloški Kroj pa je zmagal v Litiji 62:31 (31:18). V zadnjem kolu bosta gorenjski ekipi nastopili takole: Jesenice : Konus in Kroj : Ilirija.

ODBOKA — V drugi zvezni ligi so Ješenčani izgubili z ekipo Edinstva z 1:3.

J. Javornik

Javna razprava o gozdovih

Ker je gospodarjenje z gozdovi stvar širše družbene skupnosti, bodo o njem razen gozdnih gospodarstev in zasebnih lastnikov gozdov govorili tudi na družbenopolitičnih organizacijah

Prve razprave so se že zadele. O sedanjih slabostih gospodarjenja z gozdovi in o prihodnji ureditvi so že govorili na republiški konferenci SZDL, v ponedeljek pa se je zaradi istega vprašanja sestal tudi politični aktiv in tehnično strokovni kader gozdnega gospodarstva Kranj. O tem vprašanju so govorili tudi na občinski konferenci SZDL v Kranju. Izvršni svet SRS je na osnovi razprav v republiški skupščini pripravil gradivo za javno razpravo. Izvršni svet meni, da je sedanj republiški zakon o gospodarjenju z gozdovi že solidna osnova za skupno gospodarjenje z družbenimi in zasebnimi gozdovi, vendar vsa vprašanja še niso ustrezno rešena, predvsem naslednja: družbeni vpliv na gospodarjenje z gozdovi, finančiranje enostavne in razširjene gozdne reprodukcije in menjnih posebnosti, družbeno upravljanje z gozdovi in promet z lesom. Pri tem pa je pomembno tesno sodelovanje med gozdnimi gospodarstvi in zasebnimi kmeti ter lesno-industrijskimi podjetji. Skratka, med vsemi, ki imajo opravka z gozdovi in njihovimi produkti.

Kranjsko gozdnogospodarsko področje obsega gozdne površine v kranjski, tržiški in Škofjeloški občini. Skupno 65.853 hektarov gozdov.

J. Košnjek

Od teh je družbenih gozdov 20.183 zasebnih pa 45.670 hektarov. Največji delež zasebnih gozdov je v občini Škofja Loka, najmanjši pa v tržiški občini. Pri tem je zanimivo, da je zasebnih lastnikov prek 10.000! Med njimi je največ takih, katerih gozdna površina ne presega tri hektari.

Na ponedeljkovem sestanku političnega aktiva in strokovnega kadra Gozdnega gospodarstva iz Kranja so menili, da je potrebno še telesnje sodelovanje med gozdnimi gospodarstvi in zasebniki, saj bi odstopanje od tega pomenilo korak nazaj. Pohvalna je ugotovitev, da zasebni lastniki gozdov nimajo pripombe glede tehnične in strokovne pomoči gozdnih gospodarstev pogosteje pa so pripombe na račun od kupnih cen lesa, saj je zaslužek pri metru lesa minimalen. To pa povzroča pri zasebnih lastnikov največkrat nezainteresiranost za gospodarjenje z gozdovi. Družbene dajatve na meter lesa so prevelike.

Tudi prodaje lesa so se dotaknili. Če bi dopustili prosto prodajo, bi dali proste roke trgovini na črno, razen tega pa bi v prodaji ustvarili in omogočili nered, ki ga že sedaj ne manjka.

J. Košnjek

Kmet Jože Tolar, gospodar kmetije, ki so jo divji prašiči najbolj prizadeli, si ogleduje od rilcev in čekanov preoran travnik. Takšnih prizorov okrog njegove domačije ne manjka. — Foto: F. Perdan

Divji prašiči — strah in trepet kmetov na Martinj vrhu

Vesti o škodi, ki jo v tej ali oni vasi, v tem ali onem odmaknjem hribovskem zaselku napravijo divji prašiči, so nam že večkrat prisle na uho. Ponavadi je šlo za osamljene primere, za manjšo kropu razrite zemlje ali povaljanega žita, tako da stvari ni imelo smisla naplohovati. Letos pa govorice o vsiljivih ščetinarjih, ki baje že tja od zgodnjega poletja gospodarijo po njivah in travnikih Martinj vrha, vasice nad Selško dolino, niso hotele usahniti. Sklenili smo torej, da obiščemo prizadete kmetije in se na lastne oči prepričamo, kaj je res in kaj ne.

Martinj vrh šteje 40 domaćic. Brez vsakega reda, kot bi jih nanosil veter, so razsute čez valovito severno pobočje Koprivnika. Iz hlevov ob hišah je slišati mukanje govedi, kajti ljudje tam okrog se bavijo skoraj izključno z živinorejo. Tudi pri Selončevih, pri eni izmed desetih kmetij, kjer so divji prašiči stalni »gostje«, imajo osem krov.

»Osem, da,« nam je pravil gospodar Jože Tolar. »Ampak najmanj eno bom moral prodati. Krivi so merjasci. Od spomladis, od junija dalje, nimamo več miru pred to nadlogo. Sicer se pojavi divji prašiči vsako leto, toda nikdar v tolikšnem številu in običajno šele na jesen. Ne pomnim, da bi bili kdaj tako zelo vsljivi.«

Divji prašiči, iščejo hrano, s svojim čvrstim rilcem in čekani orje po tleh, razkopava ter uničuje rušo in tepta žitna polja ter krompirjeve nasade. Najraje žveči oves, medtem ko rži, pšenici in drugim žitaricam prizanaša. Letos pa kmetje in lovci presenečeno ugotavljajo, da je ščetinar nenadoma spremenil okus, da ni več izbirčen. Živali z Martinj vrha so se namreč lotile tudi pridelkov, ki jim doslej niso digli.

Parcela na primer, kjer smo prejšnja leta nakosili po 5 voz sena, je hudo razkrita. Za več kot 2 voza trave ni bilo moč iztisniti iz nje. Sploh so prizadeti deli — in teh je precej — močno razkopani, saj dajejo le polovico običajne letine. Del škode

nam lovska družina Železniki sicer povrne, vse pa ne. Razrito zemljišče moramo zravnati, kar terja obilo časa in truda,« je pristavil Tolar.

Lovci seveda ne stojijo prekrščani rok. Ze nekaj mesecov zagrizeno preganajo merjasci in jim nastavljače — a brez uspeha. Prašiči so zviti, previdni, vedno se prikažejo tam, kjer bi človek najmanj pričakoval. Vinko Rejc, eden od vodilnih mož lovske družine Železniki, nam je pripovedoval, da gre bržkone za skupino na pol odraslih mladičev, ki jih vidi velika svinja. Ti so najbolj predzni, ti napravijo največ škode, več kot samotarji, ki se le občasno priklatijo na Martinj vrh.

»Veliki stiski smo,« pravi Rejc. »Dolgo ne bomo mogli več plačevati, klubski blagajna je skoraj prazna. Klub 35 nočnim zasedam, klub pogonu, v katerem so sodelovali vsi lovci iz bližnjih in dalmatih krajev, klub temu, da smo vedeli, kje se je krdele zadrževalo čez dan, je bil ves dosedanji trud zaman. Prav v noči od sobote na nedeljo, nekaj ur pred veliko hajko, so živali zapustile Martinj vrh in odlomastile proti Blešču. Sedaj čakamo, kdaj bo trop naredil napako in izdal svoje novo bivališče.«

Lovišče lovske družine Železniki meri 9000 hektarov. Računajo, da na tem območju živi kakih 30 prašičev. Spomladi, ko imajo svinje mlade, jih ne streljajo, čeprav bi spričo sedanjega sta-

nja pravilo morda kazalo prekršiti. Lovci menijo, da del krvide za hudo škodo, ki so jo letos povzročili ščetinarji, odpade tudi na kmete. Le-ti zelo nepopolno in skoraj vedno prekasno obveščajo družino o gibanju krdele. Razen tega nekateri gospodarji ne znajo pravilno zaščititi svojih polj in travnikov, čeprav je fandin, ostro dišeča snov, ki jo imajo na zalogi lovci in kateri zopri duh odganja srnjad, jelenjad ter prašiče, zelo učinkovit.

»Naj povem, da vesti o nadnem porastu števila merjascov prihajajo od vseporod. Druge družine tudi niso miru pred njimi. Venadar tako hudo kot na Martinj vrhu ni nikjer. Brez prestantka moramo plačevati obškodnino. Da bi bila mera polna, plačujemo še gozdnemu gospodarstvu Kranj — za škodo, ki jo na mladem dreju povzroča jelenjad. Jeleni in koštute se zadržujejo pri nas samo pozimi, poleti odidejo v druge revirje, čez »mejo«, na Jelovico. Tam imajo od nje samo koristi, mi pa čisto izgubo. Predlagali smo že ustanovitev skupnega skladnika vseh družin, iz katerega bi plačevali škodo, nastalo zradi obžiranja drevesnih sadik, vendar drugi niso pokazali razumevanja. Zato in ker sami ne zmoremo več neznaniskih stroškov, bomo prisiljeni iztrebiti vso jelenjad, ki zašla v okolico Železnikov.«

Kaj naj rečemo ob koncu? Prašiči, srne in jeleni niso krivi, če jih je preveč. Krije se nepovezanost, prešibko sodelovanje med lovske družinami na eni strani ter kmeti, gozdarji in lovci na drugi. Nikdar nismo zadovoljni, pa naj bo divjadi preveč ali premalo. Kdaj bomo na pravili konec tej zmedii?

I. Guzelj

Posvetovanje o aktualnih vprašanjih

V ponedeljek popoldne je bilo v Kranju posvetovanje predsednikov krajevnih organizacij socialistične zvezne, na katerem so razpravljali o nekaterih aktualnih političnih vprašanjih v občini in organizaciji javnih razprav o gospodarjenju z gozdovi.

Ugotovili so, da do različnih pritiskov, o katerih so v zadnjem času tekle razprave v republike, prihaja tudi v

občini. Ti se kažejo predvsem v odnosih med občino in delovnimi organizacijami ter krajevnimi skupnostmi. Zato so med drugim poudarili, da se morajo v prihodnje organizacije socialistične zvezne in druge v občini zavzemati za formalno reševanje lastnih problemov ter upoštevati, da nerešena in pereča vprašanja v občini prav tako povzročajo težave v republikem in v zveznem merilu.

V drugi točki pa so sklenili, da bodo konec tega in v prvi polovici prihodnjega meseca v krajevnih skupnostih javne razprave o gospodarjenju z gozdovi. Namenjene bodo lastnikom gozdov in drugim zainteresiranim občanom ter delovnim organizacijam. Na posvetu so nazadnje tudi sklenili, da bo seminar za predsednike in sekretarje krajevnih organizacij SZDL predvidoma v drugi polovici oktobra.

A. Z.

obiščite nas v 100 trgovinah po gorenjski

Z ŽIVILA